ԿԶ՚Ը ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1019 Կ. ՊՈԼԻՍ ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ, 13 (26) ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԻ 1904 22 ՇԱՊԱՆ 1322 — 18 ԹԷՔԵՐԻՆԸ ԵՒՎԷԼ 1320

Journal Arménien
MANZOUMÉ-I-EFKIAR
Grand' Rue de la S-Porte,
CONSTANTINOPLE

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ
ԵՐԿՈՒ ԿՈՒԴԱԼՈՒՄ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԻՄՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
38, Գալաթա Մեծ Մաքսատան, 38

Խմբագրութիւն ուղղուած գրութիւններ նամակներ մուտք։

Մանզումէի Էֆքեար

ՀԱՅԱԳԻՐ ԱԶԱՒԱՏԱԿԱՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

منظومهٔ افکار
ارمنیجه یومی وسیاسی غزیتهدر
صاحب امتیازی : اوهانس قریم
اداره خانهسی : باب عالی جادهسنده ۳۸ نومرو

ԳԻՆԸ ՏԱՐԻՆԱԿԱՆ ԿԱՆԽԱՎՃԱՐԸ
Ցարեկան վճարմամբ
Գալուստ համար 80 գր. 50 գր.
Գուսանների համար 108 » 60 »
Արտասահմանի համար 25 ֆր. 13 ֆր.

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար, տողը 5 գրուշ.
Մէկ անգամի աւելի ծանուցմանց համար մասնաւոր պայմաններ։

10 ՓԱՐԱ — ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ «ՄԱՆԶՈՒՄԷ» ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԱՐՇԱԼՈՅՍԻՆ — 10 ՓԱՐԱ

ՀԱԻԱՔԵԼԻ ՆԱՄԱԿԱԴՐՈՇՄՆԵՐԸ

Ազնիւ ընթերցողներս, այս խորագիրը տեսնելով՝ անշուշտ հրճուալից հետաքրքրութեամբ մը աչքերնիդ յօդուածիս վրայ պիտի սեւեռէք և պիտի սկսիք ուշադրութեամբ կարդալ զայն, որովհետեւ միշտ կը հարցնէք թէ՝ ի՞նչ է նամակադրոշմը և ի՞նչ օգուտ ունին անոնք, որոնցմէ շատ մը անձեր կը հաւաքեն ա՛յնքան եռանդոտ հետաքրքրութեամբ։

Նախապէս, պիտի խնդրեմ որ տարբեր տեղեկութիւններս առանձնական չթուին, որովհետեւ նամակադրոշմ մը՝ թղթի փոքրիկ կտոր մը՝ — անշուշտ հազուագիւտները, որոնց վրայ ուրիշ առթիւ պիտի խօսիմ, — հազարներով ոսկի կ՚արժէ իր իսկական արժէքէն հազարապատիկ և բիւրապատիկ աւելի։ Այդ տեսակ դրոշմաթուղթերու համար մէկ քանի հազար ոսկիներ վայրկենապէս կանխիկ դրամ վճարողներ կան, ինչ որ անշուշտ ձեզի զարմանք կը պատճառէ։ Ահաւասիկ հոգեյո՛յզ և խուզարկիչ խնդրանք մը։

Նամակադրոշմներու հաւաքումը բարոյապէս անմեղ և նիւթապէս շահաւոր զբօսանք մըն է։ Դրոշմաթուղթի հետաքրքիր և խուզարկու սիրահարներ արդարեւ բազմաթիւ են. անոնց վրայ կը գուրգուրան պզտիկ տղէն սկսեալ մինչեւ ծերունին, ամէն դասակարգի մարդիկ՝ բարեկեցիկներ, հարուստներ, դրամատէրներ, միլիոնատէրներ, կոմսեր, և կոմսուհիներ, դուքսեր և դքսուհիներ։

Այսպէս դրոշմներու հաւաքումը և ուսումնասիրութիւնը բոլոր աշխարհն տարածուած է. ընկերութեան ամէն դասակարգերու մէջ նոր արեւետ մը եղած է բաւական ժամանակներէ ի վեր և այնպիսի տենդոտ հետաքրքրութիւններ տեսնուած են ամէն ուրեք որ հաւաքումներու ճաշակը օր ըստ օրէ աւելնալով նոր վաճառականութիւն մը յառաջ եկած է։

Բարիզի Շանզէլիզէի ընդարձակ պարտէզը ամէն կիրակի և հինգշաբթի օրեր խուռն բազմութիւն մը կը հաւաքուի, որուն մէջ ամէն դասակարգի մարդիկ կը գտնուին, պզտիկ աղաքներէն սկսեալ մինչեւ ծեր մարդիկ՝ հաւաքիչներ և դրոշմի վաճառականներ. դրոշմներու սիրահար օրիորդներ և տիկիններ ալ իրենց ներկայութեամբ հաճախութեան փայլը կ՚աւելցնեն. շատերուն անուրթը հաւաքելի դրոշմներով լիցուն փառակազմ ալբոմներ կ՚երեւան. մէկու մը ձեռքը բաց թերթեր, որոնց վրայ դասաւորուած են գոյնզգոյն ամէն տերութեան բուլերէն. իւրաքանչիւրին դէմը նստած է դրոշմներուն ի սորեւ. կը տեսնուի ծեր կին մը՝ ձեռքը կողով մը բռնած, որուն մէջ լեցուն երիներանգ թղթադրոշմներ կան, ծաղիկ ծախելու պէս անոր ասոր կը վաճառէ հատով կամ հարիւրով։ Քիչ մը անդին միլիոնատէր մը՝ ընդարձակ, բաղդաթիւ զանգան քիմիներ պատրաստող փառակազմ ալպոմ մը կը գնէ դէղ մը պանքնոթներ վճարելով. քիչ մը հեռուն՝ պարտէզին տարածութեան մէջ՝ ամէն, անդին, ամենուրեք խումբ խումբ կեցած, կամ երկու հոգի, մէկզմէկու հետ փոխանակութիւններ կը բնեն. մին իր չունեցած բուլը ուրիշ ունեցողէ մը կ՚առնէ, ան ալ անոր պակասը կը լրացնէ։ Այսպէս պարտէզին ամէն կողմը մէկզմէկէ դրոշմ հաւաքելու գործողութիւններ կ՚ըլլան, իւրաքանչիւրը, իրարմէ գնելով, իրարմէ փոխանակելով. ուրախութեան, զուարթութեան և խնդի քաղցրիկ և չահեկան մէկ քանի ժամեր կը սահին և պարտէզին ամէն կողմը երբ տեսնես՝ կը հիանաս կը մնաս։ Եւ եթէ դրոշմ հաւաքող մը չես, այդ եւեւեմբը տեսնելով դուն ալ կը վարակուիս դրոշմ հաւաքելու տենչէն։

Դրոշմաթուղթի հաւաքածոյ կազմելը անժխտելի կերպով ա՛նքան հաճոյալիր կրթիչ և զբօսեցուցիչ զբաղում մըն է որ իր չատ մը օգուտները ունի. աչխարհագրական, պատմական, ազգագրական, լեզուաքանական, ճարտարարուեստական, նկարչական, գծագրական և արհեստական հմտութիւնները կ՚աւելցնէ մարդուս, հաճոյքի ժամանցներու. մանաւանդ դեռահաս դպրոցականներու համար, որոնց գուշակեալ դրոշմներուն հաւաքման պէրը ախորժելի զբօսանքի մը կը վերածէ իրենց աչխարհագրութեան դասերը. և նաեւ օտար դրամներու իրարմէ տարբեր արժէքները կը սորվին և միանգամայն անոնց անունները դիւրութեամբ կ՚ըմբռնեն. ու յետոյ՝ նամակադրոշմներուն գեղակերտ և հրապուրիչ պատկերները տղայոց գեղեցկագիտական ճաշակը կ՚աւելցնեն։ Հոս անցողակի կերպով ըսեմ թէ վարժարաններու մէջ ընդհանրապէս արգիլուած է ուսանողներու դրոշմներով զբաղիլը։ Երբ ուսանող էի, օր մը դասի ժամանակ ձեռքս դրոշմաթուղթ նշմարեց դասատիարակս, որ 400 տող գիր գրելու պատիժն ենթարկեց զիս։

Դրոշմաթուղթի հաւաքումը հետաքրքրաշարժ և նոր ասպարէզ մըն է, որմէ ամէն մարդ առ հասարակ կրնայ օգտուիլ թէ՛ բարոյապէս և թէ նիւթապէս։ Մասնագիտ նիւթապէս, որովհետեւ խնայողութեան ամենադիւրին միջոց մը կ՚ընծայէ խնայասէրներուն թղթադրոշմի հաւաքումը։ Անգլիացի Պ. Էրվըրի 8 տարեկան հասակէն սկսած է հաւաքածոյ կազմելու. իր հաւաքածոն հիմա 100,000 բուլ կը պարունակէ, որ 50,000 անգլիական ոսկի կ՚արժէ։

Դրոշմագիտական նրբարուեստ գործը սորվեցնել ընդարձակ գործ մըն է, զատ գրութիւններու կը կարօտի. այսօր միայն նախնական տեսութիւն մըն է որ կուգամ պարզել ձեզ։

Անգլիոյ հասարակաց խորհրդարանի մէկ անդամը՝ Սըր Իռուլէնտ Հիլն էր որ հնարեց առաջին անգամ դրոշմաթուղթը 1840ին։

Ի՞նչ է նամակադրոշմը. — Ամենընդ ալ տեսած էք և գիտէք թէ փոքրիկ թղթի կտորներ են անոնք, զանազան ձեւերով, ընդհանրապէս ոչ համաչափ, հորիզոնական քառակուսի, կլոր, եռանկիւն, քառակուսի, վեցանկիւն եւայլն ձեւերով թղթիկներ, իրենց եզերքը չարտփրկներով և կամ առանց անոնց. իրարմէ տարբերող զանազան արժէքներով, և տուած են իւրաքանչիւր արժէքներու զատ զատ գոյներ, կանաչ, կարմիր, դեղին, սեւ, ոսկեգոյն, արծաթագոյն, կապոյտ, մոխրագոյն, նարնջագոյն, վարդագոյն, մանիշակագոյն և այլ զանազան գոյներով խառներանգ. իրենց վրայ կը պատկերին լիտքրիկ նկարներ, դէմքեր, գիրեր և կենդանիներ, տերութեանց յատուկ իրենց նշանաձեւերով։

Թղթատուներու միջոցաւ նամակներու առաքմանց ծախուց համարժէք ներկայացուցիչ նշաններ են նամակադրոշմները. որոնք կնքուելէ յետոյ՝ այլեւս անարժէք կը դառնան. անա այս անարժէք կարծուած զնդակներ գործածելով դրոշմաթուղթերն են որոնց ծագումն ետք՝ բաւական ժամանակներէ ի վեր թանկագին գոհարներու հաւասար նկատուած են՝ այսքան հետաքրքրաշարժ և հետազօտիչ խնդրանքներու առարկայ դարձած ըլլալով, հաւաքիչներուն և դրոշմի վաճառականներուն կողմէ, որոնց թիւը աչխարհիս մէջ երկու միլիոնէ աւելի կը կարծուի։ Դրոշմներ կան որոնք քիչ ատենի մէջ իրենց շրջանը բոլորած են և այս կարգի դրոշմներուն քանակութիւնը քիչ ըլլալուն, շատ հաղուագիւտ են և միանգամայն թանկագին։

Սերոպայի մէջ մասնաւորապէս դրոշմաթուղթի վրայ խօսող չաբաթական, տասնեւհինգօրեայ և միամսեայ 6—700ի մօտ պատկերազարդ լրագիրներ կը հրատարակուին։

Պոլսոյ գլխաւոր դրոշմի հաւաքիչն է Վսեմ. Զենոբ պէյ Մէրտիմէեան, որուն դրոշմներու հաւաքածոն 16 ընդարձակ փառակազմ հատորներէ կը բաղկանայ, բոլոր տէրութեանց բուլերէն պարունակելով։ Ասոնց մէջ նշանաւոր է Օսմանեան դրոշմներու հաւաքածոյն, որ 5—6000 բուլ կը պարունակէ զանազան պէսպիսութիւններով, և հելլենական հաւաքածոյին դրոշմներուն դասաւորութիւնները կրնամ ըսել թէ աչխարհիս մէջ և ո՛չ մէկ հաւաքիչ անոր հետ կրնայ մրցիլ։ Իր ունեցած տարողչ պլոմբները 800,000 ֆրանք գնահատուած են։

Պոլսոյ նշանաւոր և անուանի հաւաքիչներն են նաեւ Վահան պէյ Էսատեան, անգլիական հիւպատոս Մ. Էրէս, Հոլանտայի հիւպատոս՝ Տոքթ. Այսէն, հելլենական հիւպատոսարանի դրագիր՝ Մ. Քոսթանդին Ֆօթիատիս, գերմանական հիւպատոսարանի դրագիր՝ Մ. Պրինտիս, Մ. Հարի Սանթոր, Մ. Բարբի, Յովսէփ էֆ. Շէհիրլեան, Նուբարպէտ Մուսթաֆա էֆէնտի, Ինվէր պէյ, Տոքթ. Մորթման, Մելքոն էֆէնտի Նալիկեան, Շերիֆեան էֆէնտի, Տոքթ. Դաբրիէլ պէյ, Կարապետ էֆէնտի Նորատունկեան, Տքթ. Տիգրան պէյ Աճէմեան, Մ. Ռուէ, Մ. Մէրմանոֆ, Մ. Սէվէրինօ Ֆիլիպէոթ, Մ. Էրնէսթ Կլավանի և ուրիշներ որոնց ամէնուն ալ հաւաքածոները իրարմէ գեղեցիկ և արժէքաւոր են։

Հաւաքելի Նամակադրոշմի
Վաճառական
ՄԱՐՏԻՐՈՍ ԱՐԱՔՃԱՆ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՔՐՈՆԻԿ

Կիսեմ՝ը ասա կ՚ապրիմ թէ այրերը, ահա խնդիր մը որ չահեկանութենէ զուրկ չէ։ Վիճակագրութիւնները ցոյց կը տան թէ ամէն երկիրներու մէջ կիներ [illegible] Ֆրանսայի մէջ 10 հարիւրամեաներէն մը կին են և 3ը այր։ Անգլիոյ մէջ իրենց հարիւր տարին ողջունող 21 հազարին մէջ 16 կին կայ և միայն 5 այր։ Կնոջական այս առաւելութիւնը սակայն օրօրոցէն կ՚սկսի։ Մինչեւ չորս տարու միջոց աղջիկներն են որ աւելի ապրելու հաւանականութիւն ունին։ Իսկ 5էն 9 մանաւանդ 9էն 14 տարեկանին, տղան է որ առաւելութիւն կ՚ստանայ։ բայց 15 տարեկանէն ետք աղջիկն է որ կը վերստանայ այդ իրաւունքը։ Իսկ 15էն մինչեւ 19 տարու, կեանքի այն շրջանին ուր վիճակին ազդեցութիւնը դեռ լրջօրէն չզգացուիր, շատ քիչ տարբերութիւն մը ունին երկու սեռերը, ապրելու հաւանականութեան տեսակէտով։ Բայց 20էն անդին, կնոջ առաւելութիւնը տակաւ ի յայտ կուգայ, այնպէս որ 85 տարեկանին մէջ կինը չորսին մէկ հաւանականութիւն ունի այն տարին մեռնելու, մինչ այրը երեքին մէկ հաւանականութիւն։ Տարբերութիւնը աւելի կը շեշտուի հարիւր տարեկանին մօտ, մանաւանդ երբ այդ շրջանէն անցին ոտք կոխուի մէյ մը։ Բայց ինչո՞ւ կիները աւելի շատ կ՚ապրին։ Բացատրութիւնը փնտռելու է մարդոց և կիներուն ապրելու եղանակին մէջ։ Կիները արհեստաւոր չեն ըլլար, ոչ զինուոր, ո՛չ նաւաստի, մինչ զօրաւոր սեռին ֆիզիքապէս ընտրեալ դասը այդ ասպարէզներուն մէջ կը կորսուի։ Անոնք ստիպուած չեն հաց ճարելու համար տանիքներուն վրայ ելլել իբր թիթեղագործ, կամ երկրին խուռուներուն մէջ մտնել իբր հանքահան։ Իրաւ է թէ կիները նուազ զոհ չեն տար արդի ճարտարարուեստի գործարաններուն մէջ, բայց ամէն հաշիւ ցոյց կուտայ թէ իր կեանքը այրէն աւելի նուազ ենթակայ է, ըլլայ յեղակարծ արկածի մը, ըլլայ յամբընթաց թունաւորումով մը, գործարաններու և աղտոտ արհեստներու հակառողջիկ չրջանակին մէջ։ Միւս կողմէ, կիները գիտեն զգուշանալ էրիկ մարդոց կեանքը կարճեցնող զանազան ընթացքներէն։ Իրենց նիթական գոյութեան սովորոյթին մէջ խիստ կանոնաւորութիւն մը կը պահեն և մանաւանդ նուազ ինքզինքին տուած են ալքոհոլութեան, քան այրերը։ Զարմանալի բան մըն ալ կայ, սա է թէ գրեթէ բոլոր հարիւրամեաները աղքատ դասակարգին կը պատկանին։ Սկովտիոյ մէջ օր. համար, անցած տարի 21 հարիւրամեաներ մեռան որոնց 16ը կին։ Ասոնց երեք երրորդները 105 տարու էին, որոնց երկուքը հանրային ողորմութիւնով կ՚ապրէին իսկ երրորդը պարտիզպան մը այրին էր։ Միւս 13ին մէջ ոչ մէկը նիթական լայն միջոցներ ունէր. որմնադիրներու, սպասաւորներու, պարտիզպաններու և արհեստաւորներու աղջիկներ կամ այրեներ էին ոռեթէ ամէնքն ալ։ Առաջին սեռէ 5 հարիւրամեաները սովորական արհեստներ ի գործ կը դնէին, մէկը հովիւ էր, մէկը ջուլհակ, մէկը պարտիզպան, մէկը հող կրող և մէկը մշակ։

* * *

Թուղթը ինչ կրնայ ճարոնի մէջ.— Ոչ մէկ տեղ թուղթի հարստարարուեստը այնքան զարգացած էր որքան Ճարոնի մէջ, ոչ միայն քանակի այլ տեսակի մասին ալ։ Ճարոնական թուղթը մեր թուղթերուն պէս փայտի խիստ չի շինուիր այլ ծառի կեղեւներէ և անբաղդատելի կերպով դիմացկուն են մեր ճանչցած բոլոր թուղթերէն։ Բայց միւնոյն ժամանակ թուղթը ճարոնի մէջ չատ մը արտակարգ բաներու համար կը գործածուի։ Նախ, տուներու շինութեան կը ծառայէ։ Երկրի մը մէջ ուր երկրաշարժները մեր փոթորիկներէն աւելի յաճախակի են, անկարելի է դերազանցապէս թեթեւ նիւթեր չգործածելը։ Հոն փայտն և ալիւներուն տեղը թուղթը կը բռնէ։ Տան ներքին բաժանումները և նոյնիսկ արտաքին պատերը կը բաղկանան պամպուկի չրջանակներէ, որոնք ծածկուած են խիստ դիմացկուն և ապակիի պէս լուսանցիկ և անոր չափ անդրանցիկ թուղթով մը։ Ճարոնցիք թուղթը կտաւի և փիթի տեղ կը գործածեն նաև պարկեր շինելու, ամէն տեսակ ապրանքներու փոխադրութեան համար։ Պարագային յարմար թանձրութիւն մը կուտան թուղթին և չատ մը թերթեր մէկզմէկու կը փակցնեն։ Այս տեսակ թուղթը որ գրեթէ ոչինչ կ՚արժէ, ո՛չ անձրեւէն կը վախնայ, ոչ խոնաւութենէ և ոչ պատռտելէ և տարիներով կարելի է գործածել զայն։ Նոյն իսկ միջատներու յարձակման կը դիմանայ և այս պատճառաւ է որ բրինձի, ալիւրի, Գէյի և ուրիշ նիւթերու ծրարման համար ուրիշ բան չեն գործածեր։ Թուղթով...։ հագուստ ալ կը շինեն։ Շատ մը քաղաքներու մէջ, չիք դասակարգը իւղոտուած թուղթէ վերարկուներ կը կրէ երբ օդը գէշ ըլլայ։ Այս վերարկուն մեր ամէնէն լաւ ձրեւանոցներէն գերազանց է, սա անգնահատելի առաւելութեամբ որ հատը 5 դրուշ կ՚արժէ։ Թաշկինակին խնդիրը արդէն ծանօթ է։ Ծ. Արեւելքի այս տարօրինակ ցեղը մեզի պէս լաթէ թաշկինակ չի գործածեր և այսն աղտոտ ու հակառողջիկ կը նկատէ։ Անոնք կը գործածեն մեւաքաթուղթի փոքր կտորներ, որոնցմով մէկ անգամ սրբելէ ետքը իրենց քիթը, կ՚այրեն կամ կոյուղին կը նետեն զայն։ Վերջապէս մինչեւ ծխամորճի պատեանները և ծխախոտի ամանները թուղթէ կը չինեն։ Այս վերջիններուն համար կը գործածեն մանաւոր թուղթ մը որ նուրբ եղջիւրի պէս թափանցիկ և կաշիէն աւելի ամուն և կակուղ է։ Կը տեսնուի թէ ճարոնցիք չատ բան փոխառած են Եւրոպացիներէն, եւրոպական [illegible] իւրացարձաբար անոնցմէ բան սորվելով։

Միքրոպներուն... տարիքը։ Կոկորդիլոսները երկու երեք դար կ՚ապրին կ՚ըսեն։ Բայց կերեւի թէ այս երկարակեցութիւնը բան մը չարժէր, սա չարաճճի մանրէներուն կեանքին քով։ Վերջերս երկու գիտնականներ Մ. Մ. Լաքուխումէր և Մարսէլ Պոտուան Ֆերանսայի մէջ երեւան հանեցին մեռելական հոր մը որ Քրիստոսէ 200 տարի առաջուան գործ մըն է։ Այս հորին մէջէն ցեխեր հանեցին, զորս մանրէաբանական տեսակէտով տարրալուծեցին։ Այս ցեխերուն մէջ բազմաթիւ ողջ մանրէներ կային դեռ։ Այս մանրէները որոնք կը կարծուի թէ այդ դերեզմանին մէջ դրուած այծի և չունի միսերէն առաջ եկած են, հոս մնացած էին գոց անօթի մէջ, չուրջ 18 դարու ժամանակաչրջան մը։ Ասկից կը հետեւցուի թէ մանրէները չատ երկար կ՚ապրին։ Բայց այս բանը պատահական չի կրնար ըլլալ։ Գտնուած մանրէները ուրիշ մանրէներու յաջորդը չեն կրնար եղած ըլլալ, խնդիր մը, որ կ՚զբաղեցնէ գիտնականներուն միտքը։

ՄԱՆԶՈՒՄԷ»Ի ԹՈՐԹՈՆԸ 198

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

ՈՍԿԻՆԵՐՈՒ ՃԱՄԲՈՒՆ

ՎՐԱՑ

ՎԷՊ

ՏԵՂԱԿԱՆ-ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ

Թ.

—Բայց, պարո՛ն, դուք անպատճառ ոճիր մը գործել տալ կ՚ուզէք ինձ, գոյեց կեղծ Հրաչեայ, Կռէկուառի՝ զինքը գրգռելու չարամտութեամբ բրռնած ուղղութիւնը տեսնելով։

—Ոճիր, ոհ ատանկ մեծ բաներ արտասանելէ կը վախնամ ես քանի որ ես ալ միւսիւ Բօլի առուած դրամագլուխովս՝ այսօրուընէ կ՚անդամակցիմ ձեր Սաղաթիէլ և ընկերութեան, պարտանքի քսէ կուտամ ձեզ և կ՚առաջարկեմ որ առաւ փախուական ընկերութենէն ձեր ստանալիք չահաբաժինը մէկ քանի միւսիւն զեղչուի, տեսէ՛ք միսիւ Բօլը, կը բարկանա՞յ, կը գրգռուի՞. գործի մարդ է կատարելապէս և գիտէ որ դունէ դուռ ապահովագրական գործ հայթայթելը կարելի չէ բաղդատել այս նախանձելի կեանքին հետ։

Անկէ մեծ փոքանք մը չէր կրնար ըլլալ Էլմօնեանի և Բօլի համար, որոնք չուարած մնացած էին։

— Նպատակդ ի՞նչ է, կրկնեց Բօլ, ի՞նչ ըսել կ՚ուզես։

— Նպատակս ուրիշ բան չէ, յարեց Կռէկուառ եթէ ոչ մարդկութեան ծառայութիւն մը մատուցանել։ Դուք այնչափ կոյր ապա՞ուշ կը կարծէք հանրութիւնը որ ձեր ճարտար դարձուածքներով խաբէք զանոնք։ Պոլսոյ մէջ միամիտ մը կար, Սիմոն Պարգեւեան անունով որուն քիթէն լաւագոյն կերպով բռնել յաջողեցաւ Մըսթըր Հրաչեայ, բայց կը կարծէ՞ք որ պիտի մատնեցնենք ձեզ այս ամէնը։

— Մտային տարօրինակ կացութեան մը մէջ կը գտնեմ ձեզ, չարունակեց Բօլ, անպատճառ ո և է տեղէ մը սխալ տեղեկութիւններ առեր և հիմա իրարու հետ առնչութիւն չունեցող խօսքեր կ՚ըսէք, առանց նկատողութեան առնելու թէ անոնք կրնան պատասխանատուութիւն հրաւիրել ձեր վրայ։

— Տրէ՞ն ի վեր ասանկ խօսքերը պատասխանատուութիւն հրաւիրել սկսած են, փառաբանութեան դասընթացքն ալ կ՚երեւայ որ ձեր նոր դիրքին հետ ձեռք բերած էք, եթէ ձեր ընկերակիցին անպատասխանելը քրէական յանցանք մըն է, ուրեմն դուք էք անոր հեղինակը, ձեզմէ լսած եմ ես բոլոր կրկնածներս, և ոչ թէ ես, դեռ ուրիշ մէկէ աւելի անձինք կան որոնք պիտի չի թոյլատրեն ձեզ ասանկ ճարտար խաղեր սարքելու։ Էլէնին մտածա՞ք։ Հիւրանոցին սպասաւորը՝ Նանին։ Ասոնց ամէնքն ալ դատախազներ են որոնք առաջին հրամանի մը կը սպասեն իրենց զսպած զայրոյթը ժայթքելու համար։

Դանաբաշ չկրնալով այլեւս համբերել.

— Պարո՛ն, ըսաւ, եթէ պատուոյ զգացում ունիք, առանց զիս ծայրաստիճանութեան մղելու, դուրս ելէք սենեակէս և ժայթքեցէք՝ ո՛րչափ որ կը բռնաք ժայթքել։

Կռէկուառ աւելի ծանր բառերով պատասխանեց այս նախատինքին և գլխարկը դնելով ուղղակի Պարգեւեանի վաճառատունը դիմեց։

Հասառուն Ամէլիի հօր Պ. Բօլայի հետ նստած կը խօսակցէր։ Կռէկուառ մէկ քանի ամիսներէ ի վեր երբեք չէր այցելած Պարգեւեաններու, և երկու ընտանիքներու միջեւ լուռ ցրտութիւն մը սկսած էր տիրել։ Հասառուն երիտասարդին գրգռուած կացութեան մէջ ներս մտնելը տեսնելով, հակառակ իր սովորական պաղարիւնութեան, չկրցաւ զարմացման բացագանչութիւն մը զսպել, և զայն քովը հրաւիրելով.

—Ի՞նչ բանի կը պարտինք ձեր այս այցելութիւնը, հարցուց.

Կռէկուառ չկրնալով յուզումը զըսպել։

—Այցելութեան չառժտութիւնը ըսաւ, մեր երկու ընտանիքներուն միջեւ տեղի ունեցած հին բարեկամութիւնն է։ Իրաւ է որ ինծի վերաբերութիւն չունեցող խնդիրներու վրայ պիտի խօսիմ ձեզ հետ, բայց վստահ եմ որ ներողամիտ աչքով պիտի նայիք։

— Ցառաջաբանները ձգէ, միւսիւ Կռէկուառ, պատասխանեց հասառուն ընտանութեամբ. ըսելիքդ ըսէ, տեսնենք ինչո՞ւ այսչափ յուզուած ես։

—Ամէնէն առաջ սա ըսել կուզեմ թէ սա Նիւ Եորքէն եկած սրիկային ինչո՞ւ այսչափ երես կուտաք կոր.

—Սրիկա՞յ... կրկնեց Պարգեւեան, սա ինչ մեծ խօսքեր...

—Սրիկայ և սրիկաներուն սրիկան, գոչեց Կռէկուառ, կը զարմանամ որ ձեզի պէս ուշիմ ու խելահաս մարդ մը ասանկ խաղերու կը զոհուի։

—Ինչ խաղեր են. ըսէ վերջացուր հանկնանք, յառաջաբան, ձեւ չուզեր, պա՛րզ խօսէ։

—Խօսելու հարկ կա՞յ. էութիւնը գոյութիւնը անծանօթ սրիկայ մը ձեզի պէս անձնաւորութեան մը քիթէն բռներ կը խաղցնէ։ Ալ ամէնքը չի բաւեց, հիմա ալ ամէնուս ճանչցած առաւելագոյն փոխաւը, խաբեան, խաղամոլը, ամերիկացի միլիոնատէրի մը դուակը հրաւիրելու եկած է։ Ուխտ բրած եմ բերանս չբանալու, բայց անանկ պարագաներ կան ուր համբերութիւնը ծայր ասաքճանին կը հասնի։

Հասառուն խոր քունէ մը արթնցողի մը պէս ցնցուեցաւ Կռէկուառի այս յայտնութեանը վրայ, վայրկեան մը մտածեց, իրա՞ւ, արդեօք խա՞ղ մը կար այս ամէն դարձուածներուն մէջ։ Հրաչեայ Դանաբաշի վրայ թէեւ մեծ հաւատք ունէր, բայց Կռէկուառի այս համզուած ամբաստանութիւնները պահ մը կասկած արթնցուցին իր մէջ։

—Դուք կը տարակուսի՞ք Բօլի Պ. Սաղաթիէլի դուակը ըլլալուն, հարցուց Կռէկուառ։

—Տարակուսիլ չէ, նոյն իսկ համոզուած եմ թէ բացարձակ խաբեբայութիւն մը կայ գործին մէջ, ասդայէլական ճարտար դարձուածք մը որուն ծայրը վերջը ձեր և սա նստող խեղճ մարդուն գլուխը պիտի պայթի, ըսաւ ակնարկելով Ամէլիի հայրը, որ բան մը չհասկնալով հայերէն տեղի ունեցած այս խօսակցութիւններէն լուռ ու անխօս կ՚ունկնդրէր։

—Ինչ ապացոյց ունիս այդ ըսածներուդ։

—Ամենամեծ ապացոյցը այն է որ Բօլ իր սուր հոտառութեամբ և դատարկապորութեամբ հետամուտ եղած էր այս Հրաչեայ Դանաբաշ ըսուած առաւ-փախաւին ինքնութիւնը հասկնալու։ Եւ որովհետեւ ասանկ ծանր գործ մը դրամի կը կարօտէր, ինձմէ 10 ոսկիի փոխառութիւն մը պահանջած էր։ Ես ալ որ նոյնչափ կը կասկածէի այս անծանօթ գործակատարէն, ձեր սխալը ձեզի հասկցնելու և ճանչցնելու դիտումով, անմիջապէս վճարեցի պահանջուած գումարը և Բօլ սկսաւ տեղեկութիւններու ահագին մթերք մը բերել ինձ թէ, սա տղան ինչ ճարտար դարձուածքներով խաբած է քովդնստող մարդուն տղիկը, և թէ ի՛նչպէս հեռացուցած է անոր պահապան մատակարարը քովէն և թէ ձեր հարցութիւնը չարթնելու համար ի՞նչ ծուղակներ լարելու վրայ է, եւն., եւն.։ Բայց որովհետեւ Բօլի պէս մարդիկը նկարագիր չեն ունենար, Դանաբաշի ամբողջ գաղանիքը հասկնալէ ետք, նկատելով որ սպառնալիքով անկէ մեծ գումար մը չորթելու հաւանականութիւնը կայ, ամէն բան պարզած է ասոր։ Այդ Հրաչեայ ըսուած սրիկան շլմաթած, սարսափած, վախնալով որ ամբողջ ծրագիրները ջուրը կ՚ինկան և ո՛չ ձեր և ոչ ալ այս նստողին կարմրուկ ոսկիները գրպանած խաղը մէջտեղ կ՚ելլայ, փոխարինութիւն մը ըլլալու համար, Սաղաթիէլի դուակը հռչակած է Բօլը։

(Շարունակելի)

ԱՐՏԱՔԻՆ

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

«Նայէ Ֆրայէ Բրէսէ»ի Հոկտ. 27ի խմբագրականէն

Հիւսիսային ծովուն գիշերային և մինչեւ հիմա ամէն կերպով չմոռնամանուած պատահարին առթիւ, որ ընդհանրապէս կը վերագրուի ճաքոնական յանդուգն ձեռնարկի մը վախէն ռուսական նաւատորմին մէջ տիրող անձկութեան և արտաբերութեան, սա հարցումը կ'ըլլայ ամէնուն կողմէ, թէ իրօք Ռուսք Սեւ Ցամաքին չուրջ իրենց երկար ճամբորդութեան միջոցին այդպիսի յարձակումէ մը կամ հարուածէ մը վախնալիք տեղ կրնային ունենալ, և եթէ այո՝ այդպիսի վտանգ մը մի միայն Մեծ Պէլթին և անգլիական Ջրանցին մէջ սահմանափակուած չէ՞ր կրնար ըլլալ։

Այս երկուքհարցումներուն կրնանք միտական պատասխան տալ երեք տեսակէտով։

Մեր այս ենթադրութիւնը ապացուցանելու համար, կ'ուզենք երկարօրէն ուսումնասիրել թէ ճաքոնական նաւատորմին համար կարելիութիւն մը կա՞ր այս պահուս դարանամուտ յարձակում մը ընելու Ատլանտեան օվկիանոսին եզերքները քերող Պալթիկի նաւատորմին դէմ. յետոյ՝ այսպիսի յարձակում մը տիրող պատերազմական Միջազգային Օրէնքին համեմատ ներելի պիտի ըլլա՞ր, այսինքն չէզոքներուն իրաւունքներուն պիտի չհակառակէ՞ր, վերջապէս՝ ե՞րբ և ու՞ր ծովակալ Բօժէսթվէնսքի կրնայ արդարանալ թշնամական այդպիսի ձեռնարկի մը վրայ կասկածելուն մէջ։ Առաջին կէտին պատասխանելու համար պէտք է այլքի առնել բերել սա՝ իրողութիւնը թէ Բորթ Արթուրի առջեւ ծովակալ Թոկօ, և Ճաքոնի ծովուն մէջ դեռ ծովակալ Քամիմուրա տակաւին ուրը չաքաթ կապուած և զբաղած պէտք է ըլլան, և երկուքէն ո՛չ մէկը կրնայ իր մարտանաւերուն թիւը պակսեցնել՝ բաց ի մէկերկու հատէ որոնք կարեւորութիւն չունին անուշտ։ Ո՛չ Սուէզի ջրանցքին, ոչ Հօրն Հրուանդանին և ոչ Բարեւոյս Գլխուն ճամբով ոևէ ճաքոնական նաւ անոնմար պիտի չկրնար Եւրոպայի հիւսիսային ծովեզերքները հասնիլ անպատասխան [illegible] նուցուէր ոևէ կերպով. արդէն ժամանակի հաշուով՝ Օգստ. ի կէսէն ի վեր ոևէ ճաքոնական նաւ անգլիական ջրանցը հասած և իրեն յատկացուած տեղը գրաւած պիտի չկրնայ ըլլալ տակաւին։ Բայց եւրոպական ջուրերուն մէջ ճաքոնական յարձակման մը այս դրական անկարելիութիւնը ի բաց առեալ, պէտք է նկատի առնենք երկրորդ կէտը, այսինքն հարցումին պատերազմական օրէնքին տեսակէտը։ Ծովու վրայ ոևէ արշաւանք միջազգային օրէնքին համեմատ ա՛յն ատեն միայն ներելի կ'ըլլայ, եթէ հակառակորդի մը դէմ յարձակումը տեղի ունենայ Միջազգային Օրէնքին և իրաւունքներուն համապատասխան կերպով կազմակերպուած արշաւանքի մը միջոցաւ, այսինքն՝ եթէ այդ զինուորական ծովային ձեռնարկը կազմուի ո՛չ թէ չէզոք ջուրերու մէջ, ոչ թէ չէզոք նաւահանգիստներու առջեւ, և չէզոք երկիրներու ցամաքին մօտ գտնուած ջուրերը չգործածուին բնաւ։ Ինչպէս կը տեսնենք, այս պայմանները բարձրաձայն ժխտումներ են երկրորդ հարցումին համար, և որովհետեւ Ճաքոն մինչեւ հիմա Պատերազմին ամբողջ ընթացքին մէջ բոլոր տիրող Միջազգային Դաշինքները ուղղամտութեամբ և ճշդութեամբ յարգեց, բնաւ փաստ մը չկայ որ հիմա՝ Պալթիկի Նաւատորմին ճամբորդութեան առթիւ՝ հակառակին ձեռնարկէ։ Կարելի է առարկել թէ մարեւանդ Ճաքոնցի անհատներու կողմէ կրնայ կասկածուիլ ոևէ եղեռնական գործ՝ ի նկատ առնելով սա՝ պարագան թէ ռուսական այդ նաւատորմին պաշտօնը խիստ կարեւոր է և կենաց մահու խնդիր է Ճաքոնցիներուն համար, և հետեւաբար Ռուսք պարտաւոր են համապատասխան նախազգուշութիւններ և միջոցներ ձեռք առնել։ Կրնանք ընդունիլ այս կէտը, բայց պէտք է ընդունիլ նաև որ բաց ծովերու վրայ թշնամին նաւախմբին դէմ մասնաւոր չոգենաւի մը եղեռնական փորձը անգործադրելի բաներուն կարգը պէտք է դասել, և թէ անկարելի է որ չէզոք նաւահանգիստներուն իշխանութիւնք չարգիլեն մասնաւորներու այդպիսի ընթացքը՝ նոյն իսկ իրենց ջուրերուն և վաճառականութեան ապահովութեան համար։ Ամէն պարագայի մէջ ճաքոնական մասնաւոր չարամտութիւն մը և անոր համար յանցաւորութիւն մը ենթադրելը բնաւ տեղը չէ։ Հետեւաբար Պալթիկի Նաւատորմը իր ծովային երկար ճամբորդութեան առաջին երկու քառորդին միջոցին ոևէ յարձակման վտանգէ մը վախնալիք տեղ չունի, և ասոր հակառակ ամէն կասկած և ամէն երկիւղ պէտք է վերագրել Պալթիկի Նաւատորմին սպաներուն և նաւազներուն ջղագրգիռ ծայրայեղ վիճակին և անհաւասարակշռութեան, որ մօտաւոր տպագրի մը մէջ կրնայ ա՛լ աւելի յոռի արդիւնքներ առաջ բերել իրենց երկրին համար։

Թերեւս կացութիւնը փոխուի, երբ ռուսական նաւախումբը Հնդկաց Ովկիանոսէն անցնելով Ծ. Արեւելեան ռազմավայրերուն ծովային սահմանները թեւակոխէ։ Տարակոյս չկայ թէ ծովակալ Թոկօ բաւական հեռուէն պիտի երթայ դիմաւորել իր հակառակորդը, փորձելու համար ըստ ամենայնի ջախջախել Բօժէսթվէնսքի ծովակալը։ Բայց ելնել ըսել թէ ովկիանոսին մէջ թշնամի նաւատորմին դէմ փորձ մը ընել, ա՛յնպիսի նաւատորմի մը դէմ, որ Դեկտ. ի երկրորդ կամ չորրորդ շաբաթուան մէջ միայն թերեւս կարենայ Սունտա արշիպեղագոսին մէջէն անցնիլ, խելքի մօտ ենթադրութիւն մը չէ, թա՛ղ որ չոտ ալ դժուարին գործ է։ Խոհեմութիւնը և ապահովութիւնը կը պահանջէ որ կարելի եղածին չափ հակառակորդը մօտ գայ իր սեփական նաւային խարիսխին, որովհեւ հոն կարելի է ամենայն ապահովութեամբ անոր դէմ ելնել։ Ուստի Ռուսք Սունտայի, Մալաքքայի և Լոմպոքի նեղուցներուն մէջ բացարձակապէս վախնալիք բան մը չունին Ճաքոնցիներէն։ Այս անցքերը կամ նեղուցները Ճաքոնի հարաւային կողմէն և ծովակալ Թոկոյի գործողութեանց խարիսխէն 3000 ծովային մղոն հեռի կը գտնուին, ուստի Պանտա կամ Սունտա ծովուն մէջ ճաքոնական յարձանաւերու ատրմիղի մը մեքենայութիւնները հաւանական չեն բնաւ, մանաւանդ որ Թորփիլանաւերը այն կողմերը տակաւին չեն կրնար մրցիլ ռուսական զրահաւորներուն դէմ, որոնք բազմաթիւ Թորփիլանաւերէ պաշտպանուած են, ականներու զետեղումն ալ պէտք է չընդունիլ, որովհետեւ Սունտա արշիպեղագոսին նեղուցները ամէնքն ալ շատ լայն են և Ճաքոնցիք չեն կրնար գիտնալ թէ ծովակալ Բօժէսթվէնսքի ո՞ւրկէց պիտի անցնի։

Իրաց այս վիճակին մէջ անշմանելի կը թուին Պալթիկի Նաւատորմին մէջ տիրող մտահոգութիւնները, և յուսալի է որ ի մօտոյ ա՛յնպիսի նոր [illegible] մին վարիչներուն, որոնք այսուհետեւ անկարելի ընեն Հիւսիսային ծովուն «ցաւալի թիւրիմացութեան» կրկնութիւնները։

ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ՌՈՒՍԻԱ

ԳՈՀԱՑՈՒՄԸ Կ'ՈՒՇԱՆԱՑ

ԱՆԳԼԻԱ ԿԸ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԻ

ԶՈՐՍՔ ԿԸ ՅՈՐՍԱՆ

ՃԱԲՈՆՑԻՔ ԿԸ ՀՐՃՈՒԻՆ

«Կը ցաւինք որ այս դէպքը պատահեցաւ ա՛յնպիսի ժամանակ մը երբ Անգլիոյ հետ մեր դժուարութիւնները ամոքուած կը թուէին։ Չեմ գիտեր թէ ի՞նչ պիտի ընենք, բայց իմ անձնական կարծիքս ա՛յն է թէ մեր անկեղծ ցաւը պիտի յայտնենք բրիտանական կառավարութեան, դրամական հատուցում պիտի ընենք զոհերու ընտանիքներուն, և յանցաւորները պատժելով պիտի յայտնենք թէ ո՞րքան կը ցաւինք ա՛յնքան անմեղ անձեր սուգի մէջ ընկղմած տեսնելով։»

Այսպէս խօսեցաւ Ռուսիոյ արտաքին գործոց նախարարութեան բարձր պաշտօնատարներէն մին։

Թոքիոյի մէջ ընդհանուր ենթադրութիւնը ա՛յն է թէ Ռուսք դիտմամբ ասանկ բաներ կ'ընեն եւրոպական շիտութիւն յառաջ բերելու համար, Ճաքոնի կողմէ իրենց պարտութեան անել կացութենէն դուրս ելնելու նպատակաւ։

Անգլիոյ բոլոր գաղթավայրերէն եկած հեռագիրները ցոյց կուտան թէ զայրոյթը ընդհանուր է և կը պահանջեն իսկոյն գործողութեան սկսիլ Ռուսիոյ դէմ։

Նոր Զելանտայի կառավարիչը կը հեռագրէ գաղթական գործոց նախարար Մր. Լիթլթընի թէ «Երեսփ. ժողովը ի նիստ գումարուելով որոշեց իր խորին ցաւը յայտնել այն տխուր դէպքին վրայ, որով անգլիացի ձկնորսներ՝ իրենց սովորական զբաղումին հետեւելով, վրայ տուին իրենց կեանքը Պալթիկի ռուս նաւատորմին հրձգութեամբը, և իր արտաքին ցաւակցութիւնը մատուցանել այրիներուն, որբերուն և բոլոր պարագաներուն։»

Մեծին Բրիտանիոյ պատասխանութիւնները ամբողջացած են գրեթէ. ա՛լ տարակոյս չկայ թէ Պալթիկի նաւատորմին անցք պիտի չորուի մինչեւ որ Անգլիացւոց օգնած կերպովը գոհացում չտրուի։ Ամէն վայրկեան թելով ուառանց թելի հեռագիր կը ստանան բրիտանական նաւատորմին հրամատարները իրենց ընելիքին վրայ։ Նոր Ֆաշոտա մը ստեղծուեցաւ, սա՛ տարբերութեամբ որ Մառշանի Ֆաշոտային ժամանակ բրիտանական արիւն թափուած չէր։ Ռուսք պաշտօնական գրութեամբ դեռ ներում խնդրած չեն, և գոհացում ալ տուած չեն։ Պիտի տանք կ'ըսեն, բայց Անգլիացիք կը փութան և կը փութացնեն։ Կացութիւնը անորոշ է։ Կարծողներ կան թէ այսօր վաղը յանկարծ Հեռագիրը լուր պիտի բերէ թէ բաց ծովու վրայ Պալթիկի Նաւատորմը զարկած են Անգլիացիք։ Սթանդարտ հետեւեալը կը գրէ.—«Տարակոյս չկայ որ Ջարը այս տխուր եղերգութեան վրայ ցաւած է։ Բայց այս վիշտը, որքան որ պատիւ կը բերէ Ն. Վեհափառութեան անձնական զգացումներուն, չօգներ այն մեծ ճգնաժամին՝ որ իր լուծման կը սպասէ։ Մեծն Բրիտանիա գոհ է Ջարին անձնական զգացումներէն, բայց պաշտօնապէս ռուս կառավարութեան հետ է իր գործը։ Մենք կը սպասենք որ վաւերական պատուոյ խօսք մը տրուի մեզի թէ անցեալ չաբաթ առաւօտեան նախատինքին հարկադրած միջոցները իսկոյն ձեռք պիտի առնուին։ Ջարին անձնական ցաւակցութիւնը այս տեսակ ապահովութիւն չի տար։ Գոհացում կը խոստանայ եթէ յետ քննութեան իրողութիւնը պատուոյ ծին պէս ելնէ։ Եթէ ասիկա կը նշանակէ որ մենք ա՛յն ատեն միայն հաւատացում պիտի ընդունինք երբ ռուս կառավարութիւնը երկար բարակ քննութիւն կատարէ լմնցնէ, կացութիւնը կրնայ յանկարծ տագնապալից ըլլալ։ Գործը յապաղում ու ձգձգում չի վերցներ, ինչպէս ըսաւ մեր արտաքին գործոց նախարարը, այլ ընդհակառակն արագ ու վճռական որոշում մը կը պահանջէ։ Ռուս պետական անձնաւորութիւնները չարաչար կը սխալին, եթէ կը կարծեն թէ բրիտանական ազգը, իր ներկայ խանութաքին մէջ, կարելի է հանդարտ պահել անհոգ ու մանրակրկիտ քննութեամբ մը, և վերջն ալ Մանուցագիրներու և Բրօթօքոլներու փոխանակութեամբ մը։ Հանրային կարծիքը անմիջապէս ուրիշ բան [illegible] ուզեր։ Իրաւունք ունինք երբ [illegible] թէ դիւանագիտութեան մէջ այսպիսի գործողութեան մը հետեւանքով 24 ժամէն աւելի պայմանաժամ տալը հիմա կը տեսնուի։ Մանրամասն քննութեան հարկ չկայ։ Մէջտեղն են մեռած մարմինները, վիրաւոր մարդիկը, և չոգենաւերուած ձկնորսանաւերը՝ բուն իրողութեանց վկայելու համար։ Երբեք չենք ներիր որ ռուս կառավարութիւնը ենթադրական դիրք մը բռնէ։ Եղածը ծանօթ է ամբողջ աշխարհի, և Բեթերսպուրկի Դանլիոնը կրնայ ամէն բան իմացած ըլլալ թէ՛ մեր կառավարութենէն և թէ այս ու միւս մայրաքաղաքներուն մէջ իր ունեցած գործակատարներէն։ Չէզոք Տէրութեան մը դէմ եղած արհամարհանքը, նախատինքը կոչտ է ու չոչափելի։ Արագ քաւութիւն կը պահանջենք։

«Պարագաներուն ո՛ր ատիճան ծանր ըլլալուն ապացոյց են ծովային նախարարութեան կողմէ տրուած հրամանները։ Բոլոր մեր նաւատորմիղները գործի վրայ են։ Վճռական վայրկեանին առաջ չդալը կախում ունի ռուս կառավարութեան արագ գործելէն։ Բայց ներման քանի մը բառեր արտասանելով չի լմնար քաւութիւնը։ Դիւանագիտութեան ամպի մը մէջ ամբողջ գործը չդիցնելը բնաւ մեր գործին չի յարմարիր։ Ամէն բանէ առաջ մեր խնդիրը սա՛ Պալթիկի նաւատորմին հետ է, կա՛մ պէտք է անմիջապէս ետ կանչուի, կամ չէզոք նաւահանգիստ մը ղրկուի, նորոգուելու, և բանի մը օգտակար վիճակի մը մէջ մտնելու համար։ Եթէ այսպէս չըլլայ, և յանցաւոր սպաներուն արժանուի դարձեալ իրենց ճամբան շարունակել, գժբախտաբար հարկ պիտի ըլլայ Մեծին Բրիտանիոյ նաւային ոյժը գործածել խափանելու համար այս անպատասխանատու Արմատային ուերումները, և սահմանափակելու համար նոր վնասներ գործելու անոր կարողութիւնը։

«Շատ ցաւալի պիտի ըլլայ եթէ պարտաւորունք այս տեսակ միջոցներ ձեռք առնել։ Մենք փափաք չունինք խանգարելու այն կռիւին մէջ ուր մտաւ Ռուսիա իր ուզելովը։ Բայց ա՛յն իրողութիւնը թէ Ռուսիա պատերազմի մէջ է, և թէ ռուս սպաները չեն գիտեր իրենց նաւերը վարելու կամ իրենց պաղարիւնութիւնը պահպանելու կերպը, պատճառ մը չէ որ բրիտանական հպատակները նախատուին ու արհամարհուին։ Եթէ մեր արտաքին գործոց նախարարութեան անյողդողդ՝ այլ քաղցրախառն դիտողութիւնները կացութիւնը իր ճշմարիտ լոյսովը չպարզեն Բեթերսպուրկի նախարարներուն, յանցանքը մերը չէ։»

*** Ֆրանսական թերթերը կը յայտարարեն թէ Ռուս նաւային սպաներուն գործը ո՛չ մէկ բանով կ'արդարանայ, ուստի Ռուսիա իր գլխուն ճարը նայելու է և խնդիրը շուտով վերջացնելու է Մեծին Բրիտանիոյ հետ։ Ֆաշոտայի գործին ժամանակ ալ ռուս թերթերը նոյն խրատը կուտային Ֆրանսայի, հետեւաբար փոխարինութիւնը կատարեալ է, և երկու զինակիցները դիրար պաշպանելու գործը շատ լաւ գիտեն։ Ծովակալ Բօժէսթվէնսքի Հիւսիսային ծովուն պատահարէն քիչ առաջ անթել հեռագրութեամբ հասկցուցեր է Շերբուռի առջեւ գտնուող ռուս թորփիլանաւի մը հրամատարին թէ՝ զգուշութիւն ընելու է, որովհետեւ իմացեր է եղեր որ Անգլիոյ ջուրերուն մէջ ճաքոնական նաւեր կան։ Մարքեն կ'ըսէ թէ գիշերը իր սեւ թեւերը տարածելուն պէս Ռուս սպաները ճաքոնցիի ուրուական կը տեսնեն մութ ջուրերուն վրայ։

*** Բեթերսպուրկի Ռուս թերթը բոլոր այս գործին յանցանքը անգլիական կառավարութեան վրայ կը ձգէ, որ գիտնալով հանդերձ Պալթիկի նաւախումբին մեկնումը, միջոցներ ձեռք չէր առած, և ձկնորսներուն հրաման չէր տուած հեռանալ մերձակայ ջուրերէն։ Թայմզ՝ Ռուսի այս դիտողութեան վրայ կրակ կարած է, և կը յայտարարէ թէ Ռուսք անգլիական ջուրերուն ի՞նչ կը խառնուին։

*** Լոնտոնի ռուս դեսպանատունը իր կողմէ բժիշկներ ընտրեց, որոնց պաշտօնն է անգլիական մասնախումբին հետ քննել վիրաւոր ձկնորսներուն վիճակը և դրամական հատուցումը տեղեկագրել։

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

«Նայէ Ֆրայէ Բրէսէ»ի Հոկտ. 28ի խմբագրականէն

Երէկ, կիրակի, խմբագրատունս հասած Նայէ Ֆրայէ Բրէսէի Հոկտ. 28ի թիւին մէջ հետեւեալը կը կարդացի.—

Վիկոյի նաւահանգստին մէջ ռուս ծովային օպաներուն կողմէն Հիւսիսային ծովուն աղէաքին մարդասպանութեանց վրայ եղած յայտարարութիւնները Անգլիոյ մէջ անընդունելի պիտի ըլլան, մանաւանդ որ այդ յայտարարութիւնները [illegible] մը ամբաստանութիւն են Անգլիոյ իշխանութեանց դէմ, որոնք իբր թէ կանխաւ իմացնելու էին ձկնորսաներուն՝ ռուս նաւախումբին անցնելը, այդ նաւախումբին բռնած դիրքը, եւն.։ Բայց այս տեսակ ենթադրութիւն մը չարժէր իսկ նկատողութեան առնել։ Ծովային կանոնները գիտցողներուն զարմանք պիտի պատճառէ Ռուսերուն այս կարծիքը։ Հիւսիսային ծովուն եզերքներուն Տէրութեանց միջեւ 1883ին կնքուած Ձկնորսական Պայմանագրութեանց համաձայն, անգլիացի ձկնորսները՝ նոյն իսկ բուն անգլիական ջուրերէն դուրս Մեծին Բրիտանիոյ հարաւային ծովեզերքէն մինչեւ 25 անգլիական մղոն հեռի գտնուած ջուրերուն մէջ ձուկ որսալու իրաւունք ունին կարթով ալ, ուռկանով ալ։ Ասկէց զատ Նեղուցներու և Փարսնելու Միջազգային Կանոնները կը արամադրեն որ ձկնորսի նաւերը կամ մակոյկները, բաւական է որ որոշուած լապտերները ունենան, կրնան իրենց աշխատութիւնը շարունակել առանց կարեւորութիւն տալու անցնող նաւերուն, ըլլա՛ն առագաստաւոր, ըլլա՛ն չոգենաւ, ընդհակառակն այս վերջինները պարտաւոր են հեռանալ ուռկան նետող ձկնորսաներէն։

Եթէ աղէկ ուշադրութիւն ընենք Վիկօ հասնող ռուս մարտանաւերուն օպաներուն յայտարարութեանց, նաւախումբը ամենայն անտարբերութեամբ գացեր մտեր է ձկնորսանաւերուն մէջտեղը, ինչ որ կասկածիլ կուտայ թէ այս վերջինները վառուած լապտերներ կամ լոյսեր չունէին։ Տարւոյն այս եղանակին՝ Ջրանցին մէջ տիրող մառախլապատ օդին պատճառաւ փոքր ձկնորսանաւերը չեն նշմարուիր, բայց կրնային արթնցնել ռուս պահակ սպաներուն ուշադրութիւնը, մանաւանդ որ երբ պատերազմի կարգով ռուս մարտանաւերը երեւցան, ձկնորսանաւերուն ընկերակցող քիչ մը մեծ չոգենաւեր յանկարծ տեսնուեցան։ Այս չոգենաւերը երբեք Թորփիլանաւի նմանութիւն չունէին, բայց Ռուսք սկսան Թնդանօթի բռնել զանոնք որոնց լոյսերը հիմա կրնային ճշդիւ տեսնել, ո՛չ միայն զանոնք, այլ նաեւ ձկնորսանաւերը։

Տարակոյս չկայ թէ ձկնորսները և անոնց ընկերակցող չոգենաւերը վրայ հասնող նաւախումբին նշանները տեսան՝ բայց կարեւորութիւն չտուին. սակայն ասիկա շատ բնական է, որովհետեւ Ռուսք բնաւ երբեք իրաւունք չունէին անգլիացի ձկնորսները ոմբակոծել անոնց սահմաններուն մէջ։ Ռուսերուն ցուցուցած նշանները վերջապէս ինչ կրնային ըլլալ։ Պարզ ձկնորսները ո՛չ միայն թերեւս չեն գիտեր միջազգային օրէնքներով հաստատուած չոգենաւի սուլումներուն և լապտերներուն նշանները, այլ պէտք ալ չունին կարեւորութիւն տալու, մանաւանդ երբ ուռկանները ծովէն քաշելու զբաղած են։ Իրենք՝ Ռուսերը՝ թո՛ղ դիտէին ձկնորսներուն կապոյտ կանթեղները և անոնց ուռկաններուն ճամբէն հեռանային, ինչպէս պիտի ընէր ուրիշ ոևէ չոգենաւ։

Այս տեսակ ռուսական յայտարարութիւներ աւելի առնուացնելու կը ծառայեն Անգլիոյ հասարակաց կարծիքը։

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ԾԱՆՐԱՑԱԾ

ԶՈՐՍ ՊԱՀԱՆՋՈՒՄ

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ԲԱՐԵԽՕՍՈՒԹԻՒՆԸ

ՏՆՕՐԻՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՊԱԼԹԻԿԻ ՆԱՒԱՏՈՐՄԻՆ ԴԷՄ

ԱՆԳԼԻՈՅ ԾՈՎԱՅԻՆ ՈՒԺԵՐԸ ԱՏԼԱՆԱԵԱՆ ՈՎԿԻԱՆՈՍԻՆ ՄԷՋ

ԾՈՎԱԿԱԼ ԲՕԺՏԷՍԹՎԷՆՍՔԻԻ ՁԱՅՆԸ Կ'ԵԼՆԷ

Անգլիա չորս պահանջումներ ըրած է, որոնց մասին քննութիւն չընդունիր.—

Ա. Պաշտօնական ներողութիւն։

Բ. Սպաննուածներուն ընտանիքին և վիրաւորներուն համար դրամական հատուցում։

Գ. Ցարձակող բոլոր սպաներուն խստիւ պատժուիլը։

Դ. Հաստատուն երաշխաւորութիւն թէ Պալթիկի Նաւատորմին մինչեւ Ծ. Ասիա հասնելուն ժամանակ նոյնօրինակ դէպքեր պիտի չկրկնուին, և հրամատարներուն խիստ պատուէրներ արուին ծովային միջազգային կանոններուն պատուակիլ։

Ռուսիա մինչեւ հիմա Անգլիոյ վերջին երկու պահանջումները չտեսնելու զարկած է։ Բայց պատերազմին առաջքը ուրիշ կերպով առնել կարելի չէ եթէ ոչ՝ մեծ զոհողութիւն մը ընելով։ Ծ. Արեւելքի կռիւը արդէն շատ չբրջանակներու մէջ ակնարկութիւն առաջ բերած էր Ռուսիոյ դէմ, ուստի, կ'ըսեն Վիեննայի թերթերը, Ռուսիա ադէկ կ'ընէ որ տեղի տայ Անգլիոյ։ Ֆրանսա բացարձակապէս միաքը դրած է չխառնուիլ ի նպաստ իր զինակցին, եթէ այս վերջինը Մեծին Բրիտանիոյ հետ բռնուի։

*** Լոնտոնէ կը հեռագրեն Նայէ Ֆրայէ Բրէսէի.—Առաջին կարգի ծանր Տագնապէ մը կ'անցնի այս պահուս Դիւանագիտութիւնը։ Եթէ սա՛ քանի մը ժամերուն մէջ Բեթերսպուրկի կառավարութիւնը չի համակերպի անգլիական պահանջումներուն, աշխարհի վրայ ոևէ բարոյական ոյժ պիտի չկրնայ արգիլել անգլիական նաւատորմին չարժումները Ռուսերուն դէմ։ Լոնտոնեան թերթերը կը խօսին Վերջնագրի մը վրայ, որուն պայմանաժամն է եղեր վաղը առաւօտ մինչեւ ժամը 10 (Շաբաթ, Հոկտ. 29)։ Այս տեսակ լուր մը Բեթերսպուրկէն ալ եկաւ։ Եթէ մինչեւ այն ժամանակ գոհացուցիչ պատասխան մը չգայ, ժամը 12ին պիտի գումարուի Նախարարաց Խորհուրդը։ Բոլոր Նախարարները Լոնտոն կը գտնուին, բաց ի ելմտական Նախարար Օ.Թին Զէմպրլէնէ, որ Իտալիայէն պիտի գայ։ Կը յուսացուի որ վերջին պահուն Ռուսիա զիջանի։ Ամէն պարագայի մէջ իրաւ է որ Լոնտոնի բոլոր շրջանակներուն մէջ ալ իրաւախոհ ըլլալու բաղձանք մը կայ, բայց կրնայ ըլլալ որ Պալթիկի Նաւատորմին ընթացքը գոնէ արգիլուի, մինչեւ որ Ռուսիա տեղի տայ։

*** Պերլինէ կը հեռագրեն թէ Բեթերսպուրկի մէջ արդէն պատրաստուած է՝ ռուսական պատասխանը, որ ժամէ ժամ Լոնտոն պիտի ղրկուի։ Այս պատասխանին մէջ ռուս կառավարութիւնը պատրաստութիւն կը յայտնէ ցաւ յայտնելու և հատուցում ընելու։ Բայց բուն դժուարութիւնը յանցաւոր սպաներուն պատժուելուն խնդիրն է։ Ռուսիա իր վեհապետական իրաւունքներուն հակառակ կը համարի անգլիական ճնշումին տակ մարդ պատժելը։ Ուրիշ խնդիր որ Ռուսիա վերջը իր ազատ կամքովը յանցաւորները պիտի պատժէ։ Դերման քաղաքական շրջանակները Լոնտոնէն առնուած լուրերուն վրայ համոզուած են թէ այսօր վաղը խնդիրը կրնայ տարբեր հանգամանք մը առնել։ Եթէ Անգլիա իր որոշումը գործադրելով Պալթիկի Նաւատորմին ճամբան կարէ, և Ռուսիա պատերազմական յայտարարութիւն մը նկատէ ասիկա, և կերպով մը ալ իր զինակիցը՝ Ֆրանսան իր եռեւէն քաշէ, այն ատեն պատահականութիւնները կը խորհրդանշեն և աշխարհի խաղաղութեան դժուարութիւնները մեծապէս կ'աւելնան, կ'ըսեն գերմանական թերթերը։

*** Վարչապետ Պալֆուրի բնակարանին մէջ խորհրդակցութեան երկարօրէն Լորդ Լէնսդաուն, ծովային Նախարար Լորդ Սէլբորն, ընդհանուր դատախազ Ֆինլէյ. և Կնքապահ Լորդ Սալզբրի (Հանգուցեալին որդին)։ Միջերկրականի Նաւատորմին մէկ մասը Ճիպրոսէն հասաւ։ Իսկ Քորֆուէն Մալթա ժամանեցին երեք յածանաւ և եօթը Թորփիլանաւեր։ Քուին զրահաւորը և ինը Թորփիլանաւներ Մալթայէն հեռացան անծանօթ ուղղութեամբ։ Սթանտարտ կը ծանուցանէ թէ եթէ Պալթիկի Նաւատորմը փորձէ իր ճամբան շարունակել, բռնի ուժով ետ պիտի դարձուի։

*** Վիկոյի Նաւահանգիստին մէջ ծովակալ Բօժէսթվէնսքի յայտարարեց թէ Հիւսիսային Ծովուն պատահարը պարզապէս դժբախտ դէպք մը էր։ Դիշեր էր և հետեւաբար մշուշկար։ Ցանկարծ կէս գիշերէն մէկ ժամ վերջ երկու նաւեր երեւցան ռուսական մարտանաւերուն երկու բաժանման մէջեւ։ Մշուշին մէջ դժբախտաբար ճաքոնական Թորփիլանաւ կարծեցինք զանոնք և կրակ ըրինք, երբ մեզի այնպէս թուեցաւ թէ անոնք կը պատրաստուէին մեր վրայ Թորփիլ նետել։ Մենք ձկնորս չտեսանք, և չկռահեցինք անդամ թէ նաւերուն վնաս հասցուցած ենք։ Զկնորսանաւերը բնաւ կանթեղ չունէին։ Ծովակալը իր խորին վիշտը կը յայտնէ զոհերուն վրայ, և կը յուսայ որ ռուս կառավարութիւնը հատուցում պիտի ընէ։ Բօժէսթվէնսքի այս բերանացի յայտարարութեան նման տեղեկագիր մը ալ իր կառավարութեան փութացուց, և որուն մէկ ձեռքէնը հասած է Լորդ Լէնսդաունի ձեռքը։ Ծովակալը յայտարարեց նաև թէ իր խիղճը հանդարտ է, որովհետեւ Լիպաւէն մեկնելէ առաջ բոլոր կառավարութիւններուն իմացուցած էր թէ ո՛ր նաւը որ կասկածելի կերպով իր նաւախումբին մօտենար, թնդանօթի պիտի բռնէ, որովհետեւ իմացած էր թէ Ճաքոն բազմաթիւ Թորփիլանաւեր գնած է Անգլիոյ մէջ։

*** Պալթիկի նաւատորմին վերաբերեալ Ալեքսանդր Գ. մարտանաւին հրամատար ռուս իշխան Քորչէլի Վիկոյի առջեւ կը պատմէ թէ երբ Հրի ջուրերը մտաւ, տեսաւ որ բազմաթիւ նաւեր ռուսական փոխադրանաւի մը բոլորտիքը շարուած էին, զորոնք Թորփիլանաւերու տեղ դրաւ և տաքնապի նշան ըրաւ։ Բոլոր միւս մարտանաւերը վրայ հասան այս նշանով, և անծանօթ նաւերուն ճամբան կտրեցին։ Հրամայուեցաւ իրենց ազգութիւնը յայտնել, բայց փոխանակ պատասխանելու զանազան շարժումներ ըրին։ Ասոր վրայ կրակ ըրին Ռուսք, և առանց իրենց կրակին արդիւնքին սպասելու ճամբանին շարունակեցին, որովհետեւ կարծեցին թէ իրենց գործը Ճաքոնի կողմէ Անգլիոյ մէջ գտնուած Թորփիլանաւերուն հետ էր։ Անծանօթ նաւերը Ռուսներէն առաջ թնդանօթ մը արձակեր են եղեր, կ'ըսէ իշխան Քորչէլի։ Ահա ասիկա ալ երկրորդ պատմութիւնն է Ռուսերուն՝ Հիւսիսային ծովուն պատահարին վրայ իրենք զիրենք տրդարացնելու համար։

*** Եշ. օր Հրի մէջ տրուած մի արտրոդութեամբ կառաջուեցաւ Անգլիացի սպանուած ձկնորսներուն յուղարկաւորութիւնը։ Հազարաւորներու բազմութիւն մը դագաղներուն կը հետեւէր։ Դիակները նախ իրենց տէրերուն տուները փոխադրուեցան, անկէց ալ գերեզման։ Բաղաքը սուգի կերպարանք առած էր, բոլոր դրօշները կէս պարզուած էին, վրէժխնդիր ազաղակներ լսուեցան խուռն բազմութեան մէջ։

*** Սպանիական կառավարութիւնը տրտնջեց ռուսական Պալթիկի նաւատորմին մէն մի մարտանաւին՝ չորս հարիւրական թոնս ածուխ առնել Վիկոյի առջեւ, ուր տակաւին կը գտնուի նոյն նաւախումբը(այս լուրը հերքուեցաւ յետոյ, ինչպէս կը տիրուի)։ Ծովակալ Բօժէսթվէնսքի ցամաք ելաւ գիշերը և այցելեց Ֆրանսական հիւպատոսին և տեղային իշխանութեանց։ Ճամբուն վրայ համակրելի ցոյցերու առարկայ եղաւ սպանիական ժողովուրդին կողմէ։ Երբ ծովակալը Վիկոյի զինուորական կառավարչին սպարանքը կ'երթար, ծերունի Սպանիացի մը անոր ձեռքը համբուրեց, ծովակալն ալ անոր ճակատը համբուրեց։ Մօտը գտնուած բազմութիւնը կը ծափահարէր ծովակալին ի պատիւ և ծովակալն ալ խիստ ուրախ էր։ Վիկոյի քաղաքապետը յանուն քաղաքին և ժողովուրդին բարի գալուստի ողջոյն մատոյց ծովակալին, և բարեմաղթութիւններ ըրաւ Զարին փառքին և Ռուսիոյ բարօրութեան համար։

*** Անգլիոյ ծովային նախարարութեան վերջին հրամանին վրայ ա-

ռաջին վարկեանին Պալթիկի նաւախումբին դէմ ելնելու վիճակի մէջ են ընդամենը 17 զրահաւոր, 15 յածանաւ, և անթիւ թորփիլանաւեր։ Այս նաւատորմը ա՛յս վիճակին մէջ իակ Ռուսիոյ Պալթիկի նաւախումբն երկու անգամ աւելի զօրաւոր է։

*** Լուսաւոր թագաւոր, որ Նիւմարկէթ պիտի երթար արշաւին ներկայ գտնուելու, յետաձգեց, նախարարական կարեւոր խորհրդակցութիւններու համար։ Նախարարական մասնակի խորհրդակցութիւնէ մը վերջ, որ երեք ժամ տեւեց, վարչապետ Մր. Պալֆուր Պալատ գնաց, յետոյ Հնդկական գործոց պաշտօնատունը երթալով երկարօրէն խորհրդակցեցաւ օրուան խնդրոյն վրայ։ Անմիջապէս հեռագիրներ ղրկուեցան Հնդկաստան։

Նախարարաց Խորհուրդին ամբողջական դումարումը դիտելու համար խուռն բազմութիւն մը հաւաքուած է Տաունինկ Սթրիթ։ Ոտիկանութիւնը կարգապահութեան կը հսկէ։ Պալֆուր Սաուէսթբրիի մէջ նախարարաց Խորհուրդէն վերջ կարեւոր ճառ մը պիտի արտասանէ օրուան խնդրոյն վրայ։ Մեծ հետաքրքրութեամբ այդ ճառին կը սպասուի որ պատմական շահեկանութիւն ունի։ Լոնտոնի մէջ ընդհանուր կարծիքը ա՛յն է թէ Ռուսիոյ Մեծ-դիւքերը, որոնք կառավարական գործերուն մէջ կարեւոր ձայն ունին, պիտի չհամակերպին Անգլիոյ պահանջումներուն։

*** Օտար Տէրութեան մը Լոնտոն բնակող կարեւոր մէկ դիւանագէտը յայտարարեր է թէ բուն դժուարութիւնը յոնցաւորները պատժելու խնդիրն է։ Անգլիա պէտք է տեղի տայ այս մասին։ Անգլիա պէտք է գիտնայ թէ, ըսաւ, պատերազմի մը յայտարարութեան պարագային Ռուսիա կրնցնելիք չատ բան չունի, որովհետեւ ծովային վաճառականութիւն չունի։ Ռուսիոյ դէմ Անգլիոյ և Ճապոնի միացեալ յարձակում մը կրնայ արթնցնել ռուսաֆրանսական զինակցութիւնը, և պարտաւորել Ֆրանսան Անգլիոյ և Ճապոնի դէմ յարձակելու, բան մը՝ որուն օ՛չ Անգլիա կրնայ փափաքիլ և օչ Ֆրանսա։ Հետեւաբար Անգլիա գործը անուշի պիտի կապէ։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ԳՈՒՆՍԻԱՆ ԵՎ ՀԱՅԵՐՆ

ՊԱՏԵՐԱԶՄ

ՐԷԹԵՐՍԳՈՒՐԿ, 30 Հոկտ. (Պատասխանական).— Զօր. Սախարով կը հեռագրէ թէ երէկ և առէր օր ոչ մէկ ընդհարում կայ երկու բանակներուն միջև։ 26ին և 27ին ընդհարումներ եղան։

ԹՕՔԻՕ.—Զօր. Քուրոքիի բանակին կեդրոնէն կը հեռագրուի թէ ամսոյս 27ին Ճաբոնցիք կատաղի ճակատամարտ մը եւթ առին Վաֆթաուչանը։ զոր գրաւած էին Ռուսք Հոկտ. 14էն ի վեր։ Ճաբոնցիք երկու թնդանօթ առին Այս կռիւին մէջ Ռուսաց կորուստներն են 200 հոգի և Ճաբոնցիներունը 170։ Ռուսք Շահոյէն անդին քաշուեցան։

ՃԻՊՐԱԼԹԱՐ.— Անգլիական չորս յածանաւեր արեւմուտք մեկնեցան։ Հէրմես յածանաւը Վիկոյի համար ճամբայ ելաւ։ Երկու զրահաւորներ ալ մեկնեցան հաւանաբար Թանճէրի համար։ Միջերկրականի անգլ. նաւատորմին մնացեալ մասը դեռ հոս է։

ԼՈՆՏՈՆ.—Սքանտարս Վիկոյէ կ'իմանայ թէ Պալթիկի նաւաբաժին մէկ մասը իր ճամբան շարունակած է։ Ծովակալ Բօժէսթվէնսքի տեղեկագրած է իշխանութեանց թէ նաւաբաժին մնացեալ մասովը Թանճէր կ'երթայ։

—Քարտիֆի մէջ մեծ ոգեւորութիւն կը տիրէ։ Անգլիոյ ծովային նախարարութիւնը ածուխի մեծաքանակ յանձնարարութիւններ ըրած է, մանաւանդ ձիպալթար յանձնուելու համար։

ԹՈՔԻՕ.— Պաշտօնապէս կը ծանուցուի թէ Ճաբոն, թշնամութեանց սկիզբէն ի վեր ոչ գնած և ոչ ալ թորփիլանաւ մը իսկ յանձնարարած է Անգլիոյ մէջ։

ԶԻՖՈՒ.— Ալեքսեվ փոխարքայ իր սպայակոյտով վաղը Խարպինէն կը մեկնի Բեթերսպուրգ, ուր կը հասնի Նոյեմբերի կիսուն։ Կ'ըսուի թէ պատերազմական նոր յատակագիծերու պատրաստ համար է որ մայրաքաղաք կը կանչուի։

ԼՈՆՏՈՆ.— Անգլ. Թերթ մը կ'իմանայ թէ Բորթ Արթուրի կացութիւնը յուսահատական է։ Զօր. Նոկի միլոն կը յարձակի և յաջողութիւններ կ'ունենայ։ Հոկտ. 25ի գիշերը քաղաքը կրակի մէջ էր։ Հոկտ. 27ին ճաբոնական ուժը մը Նաւահանգիստին մէջ զարկաւ ռուսական Սեվաստոպոլ զրահաւորը, որ ջուր առնելով ընկղմեցաւ։

—Հելսինկորէն Այskրպարան չոգեառին նաւապետը կը հեռագրէ թէ հալածուեր և ռմբակոծուեր է մարտանաւէ մը որ ռուսական կը նմանէր։

—Անգլեւռուս միջադէպը կարգադրելու գործը պիտի յանձնուի Լահէի իրաւարարատեանին։

ԲԵՌԼԻՍԳՈՒՐԿ, 28 Հոկտ.— (Սապանի մասնաւոր հեռագիրը)։— Պալթիկի ռուս նաւաբաժին հրամայած ծովակալ Բօժէսդվէնսքի հետեւեալ տեղեկագիրը ղրկած է։

«Հիւսիսային Մովին միջադէպը արդիւնք էր երկու թորփիլանաւերու այն ընթացքին որոնք գիշերուան մթութեան մէջ կ'երթային և նաւաբաժնին գլուխը գտնուող ռուսական մարտանաւերուն դէմ թշնամական ձեւ մը ունէին։ Ռուս մարտանաւերուն ելեկտրական լուսարձակներուն միջոցաւ հասկցուեցաւ թէ հոն ձկնորսանաւերու նման փոքր շրջենաւեր ալ կան։ Ռուսական մարտանաւերը այդ երկու թորփիլանաւերը մեկնելուն պէս կրակը դադրեցուցին, ձկնորսանաւերուն վնաս չհասցնելու համար։ Անգլիական լրագիրները զայրացած են թէ մինչեւ արշալոյս հոն կեցող թորփիլանաւը բընաւ օգնութիւն մը չէ ըրած արկածեալներուն, սակայն Պալթիկի ռուսական նաւաբաժնին մէջ թորփիլանաւ չկայ, որով կարելի չէր մինչեւ արշալոյս թորփիլանաւ մը թողուլ հոն արկածեալներուն օգնելու համար։ Հետեւաբար ձկնորսանաւերուն մօտ վերադարձել թորփիլանաւերէն մէկին գալուն։ Այդ կերպով կը բացատրուի և Պալթիկի նաւաբաժինը ճամբան թորփիլանաւերու հանդիպած ըլլալու պարագան կը հաստատուի։ Այդ թորփիլանաւը թէեւ մնասուած է բայց չէ ընկղմած։ Ձկնորսներուն օգնութեան չհասնելու պատճառն ալ այն է թէ ձկնորսանաւերը նաւաբաժինն ճամբէն չեն հեռացած և նոյն իսկ արդեալ եղած են անոր յառաջանալուն, որով կարծուած է թէ թորփիլանաւերուն հետ միացած կ'ուզեն մնասել նաւաբաժին։ Ռուսական նաւաբաժինը ճամբան բազմաթիւ ձկնորսի նաւերուն

ԹԵՐԹՕՆ «ՄԱՆԶՈՒՄԷ»Ի 15

ԲՕՆՍՈՆ ՏԻՒ ԹԷՊԱՅԼ

ՌՕՔԱՆՊՕԼ

ԲԱՐԻԶԵԱՆ ՄԵԾ ՏՈՒԱՄ

ԹԱՐԳՄ.
ԺԻՐԱՅՐ ՇԻՐԱՆԱՑԻ

ՑԱՌԱՋԱԲԱՆ

Թ.

Պասդիան այս վերջին խօսքերուն վրայ չակուեցաւ մանամերձին առջեւ։

—Լա՛ւ ուրեմն, ըսաւ, եթէ կ'ուզես զաւակդ վերջին անգամ տեսնել, թղուառակա՛ն, եթէ չես փափաքիր որ ապացոյց ի ձեռին և գայթակղալից դատով մը անպատուեմ քու յիշատակդ, պէ՛տք է որ անմիջապէս գնդապետին այդ տղուն վերադարձնես քու վայելած հարստութիւնդ զոր գողցած ես։ Պէ՛տք է որ քու ձեռքովդ ստորագրուած վաւերական գիրով մը խոստովանիս թէ քու վայելած հարստութիւնդ գողցած ես, և այն որմէ գողցած ես, կ'ապրի դեռ, — վասն զի ես պիտի գտնե՛մ զայն։

—Անօգուտ է, մրմռաց ծերունին, գնդապետ Բէրկազի ինչքը այն ատեն միայն պիտի ժառանգէի երբ տղան մեռած ըլլար, բայց որովհետեւ տղան ողջ է, ամբողջ հարստութիւնը անոր կը պատկանի ըստ օրինի։

—Ճիշտ է, մրմռաց Պասդիան։ Բայց ինչպէս հաստատել որ ինք է գնդապետ Տը Բէրկազի տղան։

Մահամերձը ձեռքը երկնցուց և ցոյց տուաւ արկղիկ մը որ եռոտանիի մը վրայ կը գտնուէր։

—Իբրեւ հայր մը որ խղճի խայթէ կը տառապի, ըսաւ, ոճիրս պատմութիւնը գրած և անոր միացուցած եմ այն բոլոր թուղթերը որոնք կրնան ճանչցնել տղան։

Պասդիան առաւ արկղիկը և տարաւ ծերունիին որ դողդոջուն ձեռքով մը բացաւ, թուղթերու արցակ մը հանեց և Պասդիանի տուաւ։ Ֆրանսացի նախկին զինուորը արագ արագ աչքէ անցուց այդ թուղթերը և ըսաւ.

—Շատ աղէկ, կը գտնեմ տղան։

Ցետոյ աւելցուց յուզեալ ձայնով մը,

—Կը ներե՛մ քեզ, և վերջին անգամ պիտի տեսնես տղադ։

Պասդիան դուրս խոյացաւ սենեակէն ուր ծերունին իր վերջին շունչը պիտի աւանդէր քիչ ատենէն, և կառք մը նետուելով, որ պատրաստ կը սպասէր, պռոցաց կառապանին.

—Բիկալ փողոց, շո՛ւտ, կրակի՛ պէս։

Օրհասականը, առանձին մնալով, և «իր զաւակը տեսնելու» միակ ու վերջին իղձ մը ունենալով, կատաղաբար կաւելցաւ կեանքին և Պասդիանի վերադարձին սպասեց, հոգեւարքին դէմ մարտնչելով։

Ժամէ մը, դուռ մը բացուեցաւ, և որպէս թէ Աստուած վերջին անաւոր պատիժ մը ուղած ըլլար սահմանել այս մարդուն, զաւակը դիմակաւոր պարահանդէսի իր տարազովը երեւցաւ այն սենեակին մէջ, ուր մահը արդէն կ'երեւէր անկիւն մը։

—Ա՛հ, մրմռաց Ֆելիբոնէ, որուն վերջին ժամը կը փութանցնէր այս երեւոյթը, չափազանց է այս։

Բուռն շարժում մը ըրաւ, երեսը փողոցին դարձուց և մեռա՛ւ՝ զաւակը դեռ մինչեւ իրեն քով չեկած։

Անարէա ձեռքը բռնեց ու վեր առաւ։ Բայց ձեռքը անշարժ ինկաւ անկողնին սրահակին վրայ։ Այն ատեն իր ձեռքը դրաւ հիւանդին սրտին վրայ։

Սիրտը դադրած էր բաբախելէ։

—Մեռած է, ըսաւ պաղօրէն և աւռանց աչքերը գոնէ պուտիկ մը արցունքով թրջելու։ Մե՛ղք որ Ֆրանսական Ծերակոյտի անդամութիւնը այլ եւս ժառանգական չէ։

Ա՛յս եղաւ կոմսին դամբանականը։

Բայց որոտագին ձայն մը լսուեցաւ սեմին վրայ։ Անարէա ետին դարձաւ յանկարծ և քայլ մը նահանջեց։ Երկու մարդիկ ներս կը մտնէին սենեակէն։ Մէկը Պասդիանն էր և միւսը՝ արձանագործ Արման։

—Ֆրանս. Ծերակոյտի անդամութիւնը այլ եւս ժառանգական չէ, կ'ըսէր Պասդիան, բայց թիարանը քեզի պէս ապիրատներու կը տպաւէ՝ Թշուառակա՛ն։

Այն մարդը որ չարունակ 30 տարի գլուխ ծռած էր Անարէայի առջեւ, խրոխտ երեւոյթ մը առաւ հիմա և վատթար զաւակին ցոյց տալով նախ հօրը դիակը, յետոյ դուռը և վերջապէս արուեստագէտը որ սեմին վրայ կեցած էր, ըսաւ.

—Դերակո՛մս Անարէա, ձեր հայրը ձեր մօր առաջին ամուսինը սպաննած և յետոյ ձեր անդրանիկ եղբայրը ծով նետած էր։ Այս եղբայրը, չարունակեց Պասդիան, այս եղբայրը մեռած չէ՛...։ Ահաւասի՛կ։

Եւ Արմանը ցոյց տուաւ Անարէայի, որ կը նահանջէր չանթատար։

—Ձեր հայրը, յարեց Պասդիան, վերջին պահուն զղջալով, այս եղբօրը գարձուց իր գողցած հարստութիւնը որ ձեզի պիտի իյնար։ Դուք հոս Դոմս Արման տը Բէրկազի տունն էք և ո՛չ թէ ձեր։ Դո՛ւրս ելէք...։

Եւ որովհետեւ Անարէա կը նահանջէր ապշահար և Արմանին երեսը կը նայէր սարսափով, այս վերջինը քայլ մը առաւ դէպ ի Անարէա, անոր ձեռքը ուժգնօրէն բռնեց, տարաւ պատուհանի մը առջեւ ուրկէ կը նշմարուէր բովանդակ Բարիզը, ինչպէս նաեւ այն դարատափը ուր իրենք ժամ մը առաջ հանդիպած էին իրարու, և այդ պատուհանը բանալով և ձեռքը երկնցնելով ըսաւ.

—Նայէ՛, ահաւասիկ այն Բարիզը ուր կ'ուզէիր չարին ոգին ըլլալ քու անհուն հարստութեամդդ։ Ես բարին ոգին պիտի ըլլամ։ Հիմա, դո՛ւրս ելիր, վասն զի թերեւս մոռնամ որ միեւնոյն մօր զաւակներն ենք և յիշեմ քու ոճիրներդ և այն կինը զոր սպաննեցիր...։ Դո՛ւրս ելիր։

Արման տիրաբար կը խօսէր, և թերեւս առաջին անգամ ըլլալով, Անարէա նուաճուեցաւ և հնազանդեցաւ դողդոջուն։ Դուրս ելաւ դանդաղ քայլերով, վիրաւոր վագրի մը պէս որ կը նահանջէ և տակաւին կը սպառնայ, և յետոյ, դրան առջեւ, ինք ալ կիսաբաց պատուհանէն ակնարկ մը նետելով Բարիզի վրայ, զոր Ֆրանսայի առաջին նշոյլները սկսած էին ցոլցուել, պռոցաց, իբր թէ պայքարի տեսար և գերագոյն հրաւէր մը ուղղած ըլլար Արմանի.

—Առաքինի՛ մարդ, տեսանենք մեր երկուքէն ո՞վ պիտի չահի յաղթանակը, մարդասէրը թէ մարդատեացը, ժամանակը թէ երկինքը...։ Բարիզ մեր ռազմավայրը պիտի ըլլայ։

Եւ դուրս ելաւ բարձր ի գլուխ, դժոխային ժպիտ մը շրթներուն վրայ, առանց արցունքի լքանելով այն տունը որ այլ եւս իրը չէր և ուր հայրը իր վերջին շունչն առնդած էր։

ՑԱՌԱՋԱԲԱՆԸ ՎԵՐՋԱՑԱՒ

(Շարունակելի)

ՍԹԱՄՊՕԼ
33, 35, 37
ՖԻՆԱՆՍԱՅԻՆ ՓՈՂՈՑ
ԳՈՐԳԵՐ

ԿԱՀԱԻՈՐՄԱՆ ԿԵՐՊԱՍՆԵՐ

ՄՈՒՇԱՄՊԱ. — ԼԻՆՕԼԷՕՄ (ՄԱՆԹԱՐԼԸ ՄՈՒՇԱՄՊԱ) ՊԱՏԻ ՆԿԱՐԷՆ ԹՈՒՂԹԵՐ
ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԼԱԶԱՌՈ ՖՐԱՆՔՕ ԵՒ ՈՐԴԻՔ
17

ԲԵՐԱ
ՄԵԾ ՓՈՂՈՑ
ԱՆԱՏՕԼՈՒ ԲԱՍԱԺ
ԹԻՒԼԵՐ ԵՒ ՍՓՕՐՆԵՐ

ԱՄԷՆ ՃԱՇԱԿԻ ՋԱՐՄԱՐ

ՀՈԼԱՆԴԱՅԻ ԱՇԽՈՐՀԱԲԱՆՕՐ ԱՄՍԹԷԼԻ
ՕԵՒ ՈՒ ՃԵՐՄԱԿ ԳԱՐԵՋՈՒՐԸ
ԱՌԱՆՑ ԱԼԿՕԼԻ ԱՆԱՐԱՏ ԵՒ ՀԱՄԵՂ

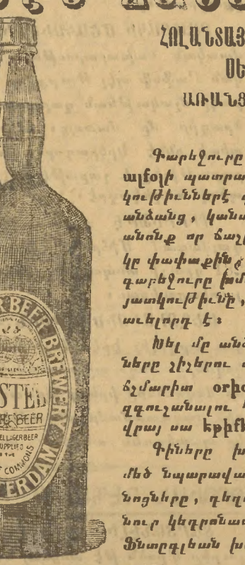

Գարեջուրը երբ իր բնական զուտ նիւթով և առանց ալէօլի պատրաստուի, մարսեցուցիչ և կազդուրիչ յատկութիւններէ զատ, նաեւ խիստ օգտակար կ'ըլլայ ամէն անձանց, կանանց, ու նոյն իսկ տղայոց համար։ Ամէն անձնք որ ճաշի ատեն կամ առաջ գարեջուր գործածել կը փափաքին, թող հաճին ասոնց ՀՈԼԱՆԴԱԿԱՆ ԱՄՍԹԷԼԻ գարեջուրը խմել, որո՛ւն համար, զուտ և ամենաընտիր յատկութիւնը, ամէն տեղ ծանօթ ըլլալուն, գովել աւելորդ է։

Խել մը անձինք ստորին կարգի տակառի գարեջուրները չիներու մէջ լեցնելով, սկսած են ծախել իբրեւ ճշմարիտ օրիգինալ գարեջուր։ Այսպիսի կեղծերէն զգուշանալու համար պէտք է միշտ պահանջել չիներուն վրայ սա էքիքէթը։

Գինները խիստ դիւրամատչելի են։ — Կը գտնուի մեծ նպարավաճառներու խանութները, դեղի մթերանոցները, դեղարանները և մեծ ճաշարանները։ Ընդհանուր կեդրոնատեղին է, Պոլիս, Եէնի-Ճամի ճատէսի, Ֆնտրգլեան խան, Պ. ՆԷՎՐՈՒԶԻ մթերանոցը։

Bière d'Amstel, HOLLAND 24—25

«ԼԱ ԲՕԼԱՐ»

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԱՆԱՆՈՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՊԻԼՊԱՕՅԻ ՊԱՆՔԱՅԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ ՆԵՐՔԵՒ
ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 100 ՄԻԼԻՈՆ ՖՐԱՆՔ

ՀՐԴԵՀԻ ՃԻՒՂ

1903 Դեկտեմբեր 31ին ընկերութեան ունեցած երաշխաւորութեան գումարները

	Ֆրանք
Պիլպաոյի Պանքան ի պահ դրուած վանազան արժէքներով	50,000,000
Վերոյիշեալ արժեթղթոց յաւելեալ արժէքը	21,298,712
Զանազան պանքաներու քով պահեստ	4,661,118
104,380 անգլ. ոսկի արժէքով անգլիական և հնդկական արժէքներ Անգղիոյ Պանքան ի պահ դրուած	3,563,165
Գումար Ֆրանք	79,522,995

ԼԱ ԲՕԼԱՐԻ Կ. Պօլսոյ մասնաճիւղը արտօնեալ է հրդեհի դէմ ամէն տեսակ ապահովագրութիւններ ընդունիլ յանուն ընկերութեան, և պատահած վնասները անմիջապէս և արդարութեամբ կարգադրել։ «Լա Բօլար» իր վճարմանց ատեն ցոյց տուած փութկոտութեամբ և առատաձեռնութեամբը իրաւամբ առաջնակարգ դիրք մը բռնած է ապահովագրական աշխարհին մէջ։

Գործակալութիւններ ունի Թուրքիոյ գլխաւոր քաղաքներուն մէջ։

ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԴՐԱՄԱՏՈՒՆՆԵՐ Է ՔՐԷՏԻ ԼԻՕՆԷՆ։

Տեղեկութեանց համար դիմել Կ. Պօլսոյ մասնաճիւղին գրասենեակները, Պոլիս Սուլթան Համամ, Բինթօ խան։ 18—50

ՁԿԱՆ ԻՒՂԻ ՊԷՏՔ ՈՒՆԵՑՈՂՆԵՐՈՒՆ ԿԱՐԵՒՈՐ ԱԶԴ ՄԸ

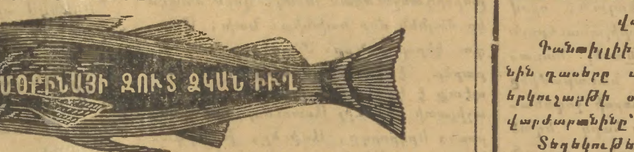

ԴԻՄԵԼ ԽԱՉԻԿ-ՖԷՍՃԵԱՆԻ ԴԵՂԱՐԱՆԸ

Կ. Պոլիս, Մահմուտ Փաշա Պաշի, «Պողոչանի»ին դէմ թիւ 261

Դեղարանս նկատելով որ՝ Պօլսոյ կարեւոր և կեդրոն մէկ տեղը գտնուելուն առթիւ, Մօրինայի ձկան իւղի մասին եղած խնդրանքները հեզհեզ շատցած է, սոյն խնդրանքներուն և ի մասնաւորի Ազնիւ յանախորդաց գոհացում մը տալու և փոքր ինչ ծառայութիւն մը մատուցնելու համար, ուրախ եմ այս անգամ յայտնելու թէ՝ մասնաւոր յանձնարարութեան մը համաձայն բերել տուած ըլլալով ԲԷԹԷՐ-ՄՕԼԼԷՐԻ Մօրինայի ձկան իւղին առաջին տեսակը, ԱՌԱՆՑ ՀՈՏԻ կը ծախսէ Դեղարանս՝ թէ՝ մասնաւոր չիներու մէջ և թէ քաշով, ամէնէն փոփկակազմ ստամոքսի համար իսկ խիստ ախորժելի ըլլալով, թէ՝ մեծերու և թէ՝ տկարակազմ պզտիկ տղայոց։ Ուստի ամէն անձնք՝ որոնք կը փափաքին խմել թէ՝ ածան և թէ առանց հոտի զուտ և անխարդախ ձկան իւղ, թող հաճին դիմել դեղարանս, զէթ մէկ անգամուան փորձով մը ստուգելու մեր խօսքերուն ճշդութիւնը։

Դեղարանս այս առթիւ եւս նկատելով որ քիչ ժամանակուան մէջ պատիւը ունեցաւ իրապէս գնահատուիլ արգոյ հասարակութենէն, որմէ քաջալերուելով պէտքը կը զգայ իր ուղղութիւնը և նպատակը կրկին ներկայացնել հանրութեան։

ՆՊԱՏԱԿ.—Գոհ ձգել յանախորդները միշտ՝ դեղերու թարմութեամբ, դեղագրերու արագ և ճշդապահ պատրաստութեամբ, գներու չափաւորութեամբ և արուեստին խղճամիտ գործադրութեամբ։

ՈՒՂՂՈՒԹԻՒՆ.— Մաքրութիւն, ապանեխման դրութիւն և պարկեշտութիւն դեղարանիս սկզբունք եղած են միշտ։

Եւրոպական ոճ մը հետ ալ բռնակցած ըլլալով, ամէն շաբթու Զուիցերիական թարմ պատուաստի քիւպեր (ասը գալէմի) կը հասնին քսութիւն։

Ցիշեմք նաեւ ամէն օր Դեղարան յանախող Հայ և օտարազգի բժիշկներէն մասնաւորաբար ծանօթ ԲԺԻՇԿ ԱԼԼԱՀՎԷՐԴԻ Էֆ.՝ որ ամէն Գշ. Չբ. օրեր ժամը 8—11 իրեն դիմող հիւանդները կը դարմանէ իրեն ծանօթ փորձառութեամբ և մասնագիտութեամբ, դեղարանիս մասնաւոր դարմանասրահը։

ԴԵՂԱՐԱՆՍ ՈՒՆԻ ՆԱԵՒ ԳԻՇԵՐԱՑԻՆ ՍՊԱՍ

ՊԷԼ ՍՕՂՈՒԻԳԼԸՂԸՆԸՆ
ԹԷՏԱՎԻՒ ԳԱԲԻՍԻ

Տօգիոր ԷՎԼԱՆՊԻՈՒ Էվրօքատա իբրա իթիկի սոն սէյահաթրնտա թրպաճա եէնի մուվաֆֆագրյէթլեր էլտե իթմիշ օլմաղլա մաւմիլէյհ տանիլէն միաէլի վէ պէտարէյլերի իշնամ իտէ-ճէք աղբը իլանլար վէրմէքսիզին պիր հաֆթա զարֆընտա պէլ սօղուգլըղընը գաթիէն թէտավի իտէր. թէրէտուիտ իտէնլէրտէն իւճրէթը թէտավի խաթալըգ քեմիկլէն միւնատֆի օլտուգտան սոնրա ալընըր։

Ղայէթ եէնի վէ էվրօքատա թաթիգ օլընան սոն ուսուլ իլէ ֆրէնկի խաթալըգընը մուվաֆֆագրյէթը թամ իլէ թէտավի էտէր. հէր կիւն «տաթ տէօրթտէն օնա զատար կալաթատա, Սանարգճըլարտա Գարագուլ Օթէլիինին գարչուսընտա լամպաճը տիւքքեանընըն իւզէրինտա 97 նումէրօլը քէնտի թէտավիխանէսինտէ պուլունուր։ 40—4

ԱՂՋԿԱՆՑ ՖՐԱՆՍ. ԱԶԳ. ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Mmes. A. evaux և F. DScahaffner

վարչութեամբ

Դանթիլլիի գիւերօթիկ վարժարանին դասերը սկսան սեպտեմբեր 6/19 երկուշաբթի օր և Բերայի ցերեկեայ վարժարանինը՝ 8/21 չորեքշաբթի։

Տեղեկութեանց եւ արձանագրութեանց համար դիմել Բերայի դպրոցը, Եէ.մէնիճի փողոց թիւ 35։

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ

Մ. ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ

ՓՈԽԱԴՐՈՒԱԾ Է

ԲԵՐԱ, ՄԵԾ ԱԼԲՄԱՌ-ԳԱԼԱՏԱՅԻ ՓՈՂՈՑ, ԹԻՒ 6

ՀԻԻԱՆԴ ԿԸՆԴՈՒՆԻ ԱՄԷՆ ՕՐ

Կիրակի օրերը ժամադուքիամբ

50—3

ԾԱԽՈՒ ԱՐԱՍ

Կանկա, Բեաթիպ Բասրմ մանալ՝ սի Ֆըչըճը փողոց, 20 թիւ 95 արշը՝ գեսինը ծախսա է։ Դիմել քովի տունը։

Ե—2

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԲԱՌ

ԲԵՐԱ 362

Ընդունած է ձմրան եղանակին ամէն նորութիւնները։ գլխարկ, պլուզ, միւբեն, տղու վերարկուներ, ապրանքներ, և կանանց գուլպաներ եւն.։

10—2

ԳԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ ԹՆԱՑՈՂԱԿԱՆ

Պօլսոյ ամէնէն հին դեղարաններէն հանրածանօթ ԻՔԻ-ԳԱԲՈՒԼԻԷ դեղարանը — որ 150 տարուան գոյութիւն մը ունի — այս անգամ իր հաստատութեանը տուած է եւրոպական նոր դրութեամբ ծաւալ մը։ Դեղերու թարմութիւնը ապահովցնելու համար Եւրոպայի մեծ գործարաններուն հետ յարաբերութեան մէջ մտնելէ յետոյ՝ մասնաւոր սենեակ մը ալ սարքած է ուր կ'այցելեն յաջորդաբար Մայրաքաղաքիս համբաւաւոր բժիշկներէն ուրիշ տօքթորներ որոնց իւրաքանչիւրն իր «մասնագիտութեան» մէջ կը դարմանէ զանազան հիւանդութիւններ. ինչպէս, թոքի, լեարդի, պէօվրէկի, բերնի, ականջի, ջղային այլազան հիւանդութիւններն, գաղիական ախտ և անոր յարակից պարագաները, մորթային հն. ևն.։

Վերոյիշեալ տօքթորները ամէն օր ներկայ կը գտնուին, սակայն ատենցի հետեւեալները մասնաւոր օրերու կ'այցելեն.

Տր. Գր. ՃԷլալ էֆ. Դշ. օրերը կէս օրէն վերջ
Տր. Ֆ. Պողոսեան էֆ. Շբ. » » » » (Ջղային հիւանդ.)
Տր. Գ. Ֆինճանճեան էֆ. Բշ. Եշ. Ուր. » » »
Տր. Պ. Գալայճեան էֆ. Գշ. Ուր. Շբ. կէս օրէն վերջ

Դարմանատունը վարկ մը ալ բացած է Պօլսոյ արուարձաններէն իրեն դիմող «ծանօթ» յանախորդներուն։ Հանգստութեան ի վարուց ունեցած սկզբունքին համաձայն — որ է ուղղամտութիւն — դեղագրերուն պատճէնը միշտ պէտք կը գործադրուին կատարեալ խղճի մտօք։ Աւելցուցէք այս առաւելութիւնները գիներու մասին ընծայուած անմրցելի պայմաններն՝ ու այն ատեն գոհունակութեամբ պիտի դիմէք առ դեղարանն

ԻՔԻ — ՔԱԲՈՒԼՈՒ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ Պ. ԹԻՒԼՊԻԼԸՆՏԷԵԱՆ

ՊԱՀՃԷ ԳԱԲՈՒՆ ԹԻՒ 32

Ուրբաթ օրերը բժիշկները ձրի կը ցայնն առաւօտուընէն միչչեւ երեկոյ

Դեղարանս ղրկուած բոլոր անալիզները, ըլլայ բժշկական, արհեստական և մանրադիտական, կը կատարուին կայս. Պալատի քիմիագէտ Տքթ. Սիկրոս և իր ընկերը՝ Բժշկական վարժարանի ուսուցիչ մասնագէտ Ճէլալեան էֆ.ներու կողմէ։

ԸՆՏԻՐ ԶԿԱՆ ԻՒՂ 1—20

ՎԻՔԹՈՐԻԱ ՏԸ ՊԷՐԼԷՆ

ԿԵԱՆՔԻ ԱՆԱՆՈՒՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

VICTORIA DE BERLIN

ԱԳԱՀՈՎԱԳՐ. ԳՈՒՄԱՐ ՄԻՆՉԵՒ 1903
1,325,000,000 ՖՐԱՆՔ

ՊԱՀԵՍՏԻ ԳՐԱՄ ՄԻՆՉԵՒ 1903
510,000,000 ՖՐԱՆՔ

ՀԻՄՆԵԱԼ 26 ՍԵՊՏ. 1853Ի ԱՐՔԱՅԱԿԱՆ ՀՐԱՄԱՆԱԳՐՈՎ, ԵՒ ՈՒՂՂԱԿԻ ԿԱՌԱՎԱՐԱԿԱՆ ՀՍԿՈՂՈՒԹԵԱՆ ՆԵՐՔԵՒ

ՎԻՔԹՈՐԻԱ ՏԸ ՊԷՐԼԷՆ Ցամաքային Եւրոպոյ ամէնէն հզօր Ընկերութիւնն է

Ունի պայմաններ զոր Թուրքիոյ մէջ գործող ընկերութիւնները և ոչ մին կրնայ կատարել։ Զոր օրինակ, 30 տարեկան անձ մը 25 տարուան տեւողութեամբ խառն (Mixte) ապահովագրութեան մը համար առաջին երեք տարիները տարեկան վճարել 424 ֆր., երրորդ տարիէն 10 % էն սկսելով մինչ 66 % կը զեղչուի վերջին տարին, որով ընդհ. վճարածը կ'ըլլայ 6255 ֆր. և առաջին օրէն արդէն իրեն տրուած 10000 ֆր.ի Ապահովագրական պայմանագրով կ'ստանայ ձրի 10000 ֆր.ը, որով զուտ շահ ստացած կ'ըլլայ 3745 ֆրանք։ Բոլորովին անվնաս ձգողականի ճիւղ մը ալ ունի չաթթական վճարումներով և առանց բժշկական քննութեան։

Անմրցելի ԹԱՐԻՖԱՆԵՐ զաւակաց Ապագայի Ապահովագրութեանց

ԱՐԳԱՓԻ ՃԻՒՂ

Ապահովագրութիւն ՇՈՒՏԵՆԱՒԻ, ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՒ, ԹԻՒՆԷԼԻ, ԹՐԱՄՎԱՅԻ եւն. արկածներու դէմ, ալիքարիս ամէն կողմը և ամբողջ կեանքի շաբաթական ժամանակ, օրինակի համար՝ չաթթական փոքրագոյն մարմամբ մը, այսինքն ՄԷԿ ՖՐԱՆԿՈՎ և վճարելի միմիայն մէկ տարուան համար (որ կ'ըլլայ 52 ֆրանք) այսինքն ամբողջ կեանքին մէջ ապահովագրուած կ'ըլլայ 10,000 ֆր. մահուան պարգևին, 15,000 ֆր. արկածէն յառաջ եկած անկարողութեան պարգևին, և օրական հինգ ֆրանք՝ ժամանակաւոր անկարողութեան պարգևին։

Տեսուչ՝ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ Մ. ՓԷՉԷՃԵԱՆ

ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆՍ ԴՐԱՄԱՏՈՒՆՆԵՐ Է՝ ՕՍՄ. ԿԱՑՍ. ՊԱՆՔԱ ի Պոլիս.= ՔՐԷՏԻ ԼԻՕՆԷ, ԳԵՐՄ. ԿԱՑՍ. ՊԱՆՔԱՆ

ԷՒԱԶՕՐ ՆԵՐԿԱՑԱՑԱՅԻՆ ՑԻՉ՝ ՄԻՀՐԱՆ ՄԻՆԵՄ-ԳԱԼՖԱԵԱՆ

Պոլիս Գաբրիոլոյի խան թիւ 45 եւ 45 bis։